

HIND
40
SENTI

ROMAAN

No

23

H. Lepik.

Kaksikportree.

Et. R. K...
Eesti NSV...
Raamatukogu

SP,
7594

KIRJASTUS-OSAÜHISUS "ARENG"
TALLINN, 1932. A. XI. AASTAKÄIK.

ROMAAN Nr. 23

SISU:

- Rudolf Herzog: Elulaul.
 Ervin Stranik: Kannikesed.
 Elle Mare: Ahervarrel.
 S. Harvey: Inimesed kui loomad ürgmetsas.
 Jens Locher: Üheväärikad.
 Dolgoshew: Valsikeerises.
 Margaret E. Sangstov: Jõulud neljakordses majas.
 Albert-Jean: Romaan ja elu.
 W. Weldin: Kallaletung.
 Christian Leden: Eskimode keskel Gröönimaal.
 Arnold Liiv: Igavese kohtumõistja ees.
 Alfred Bris: Mees pimedas.
 Alexandra v. Bosse: Andrea õetütar. Tõtt ja nalja.

Romaan'i

tellimishinnad:

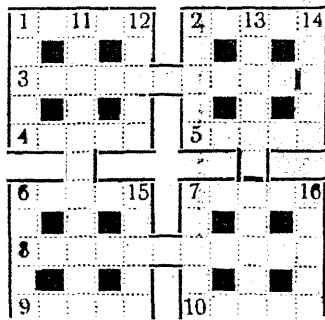
12 kuud (24 nr-t)	Kr.	7.50
9 " (18 ")	"	6.—
6 " (12 ")	"	4.—
3 " (6 ")	"	2.—
2 " (4 ")	"	1.50
1 " (2 ")	"	—80
Üksiknumber	"	—40

„ROMAAN'i“ talitus

Tallinn, Vene tän. 13,
 telefon 437-18.

Ristsõnade mõistatus Nr. 23 (257).

Seadnud: Hm. Gutmann.

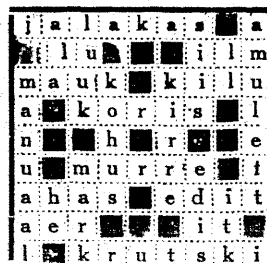

Sõnade seletused.

Vasemalt paremale:	Ülalt alla:
1. Võime.	1. Mehe nimi.
2. Julge.	11. Sütel küpsetatud toit.
3. Puu.	12. Täimuna.
4. Nädalapäev.	2. Skits.
5. Vabariik.	13. Alaväävlisshapu metall.
6. Vööp.	14. Mitte kestvalt.
7. Saar Vahemeres.	6. Igaline.
8. Suusõnalise õpetamise oskus.	15. Muskel.
9. Sulgedega kaetud.	7. Ringikujuline kumer veer.
10. Edesi, nurrekus, ka poeefiline vorm.	19. Kestvalt.

Lahendus Hmub Romaan nr. 1 (259).

Lahendus Nr. 21 (255)

Romaan

Nr. 23 (257)

Detsember 1932

XI. aastakäik.

Elulaul.

Saksa kirjaniku **Rudolf Herzog'i** romaani.

12

Juba tuli vanahärra tagasi. Pikas, mustas jalutusküües. Ta seisis väga sirgelt, ja kui ta kolm sammu oli astunud Helga poole, tegi ta laitmatu kummarduse. Helga tõusis klaveripingilt, vastates omaltpoolt sügava peanoogutusega.

„Lubate, armuline, et suudlen teie kätt?“

„Seda au mõistan ma hinnata.“

Ja vana professor suudles ettevaatlikult enne üht, siis teist kätt, pakkus siis oma daamile käevarre ja viis ta vana diivani juure, mille üle ta enne osavalt laotas suure teki.

„Nüüd aga mitte midagi muud kui üks kodune jutuaajamine,“ ütles ta ja seadis end mugavalt istuma.

„Mida teeb Braun?“

„Nüüd algasite küll valesti,“ ütles Helga Nuntius sõbralikult. „Meie oleme lahus.“

„Kõik pühad,“ kohkus professor ja vahetis talle otsa. Ja siis nagu kokkulangedes kogeles ta: „Mina pole mitte millekski enam hea ilmas. Ainult lollused, algan ma kuidas tahes.“

Helgale tegi see valu, nähes teda nii.

„Muidu poleks ma ju võinud tulla teie juure,“ ütles ta vaikselt. „Nüüd aga võin ma minna, kuhu mind armastus tõmbab. Ja õige, õige sageli tahaksin ma tulla teie juure, kui teie mind aga ilma Brauni niimetata ka tahate.“

„Ma nägin seda ette,“ pomises vana laulja, „mina olin, kui seda õieti võtta, kaassüüdlane. See kelm tegi mind pimedaks oma ilusa häälega.“

„Ta polnud kelm,“ ütles Helga tasa ja naeratas.

„Mit-te?“ karjus vanamees. „Mis siis? Sellist naist maha jätta! Niisugune —!“

„Ja kui mina — tema maha jätsin?“

„Helga, tüdruk, on see tõsi? Kas võite vahest ka mõistlik olla?“

Rahustades pani Helga käe ta põlvele.

„Härra professor —“

„Ah mis, härra professor! See vihastab mind rohkem kui midagi muud maailmas. Äriajamine kunstis! Ja vana Faller ka segatud sellesse! Oh Jumal, laps, ma häbenen end surnuks!“

„Aga härra professor, selleks pole teil ju vähematki põhjust. Mina ise ei tahtnud seda ju teisiti. Ma uskusin ju, et elu võib olla vaid seal, kus on kunst. Ja Robert Braunile oli kunst nii omane. Siis mõtlesin ma, tema juures peaks olema ka elu.“

„Ahnus, ahnus, ikka mammona järele,“ urises vanamees, „ainult mitte rahast kord ilma jääda, ainult mitte mälestusi koguda! Kõlbab siis raha neile süüa? Neile suurtele kunstnikele? Aga mälestused — ah, need on toitvad. Muretse omale mälestusi, laps, enese südames ja teiste inimeste südames. See teeb surematuks. Elu loob kunstniku, oma elu läbi saab inimene selleks. Vana Faller ütleb seda.“

Ta oli nüüd oma armsama kõneaine juures, ja Helgal oli kerge teda sellejuures hoida. Pergamenditaoline nägu omas värvi, närtsinud näojooned muutusid tugevamaks, ja vaimustustuli kerkis ta silmi. Ja ta jutustas voolava kiirusega, sest ta tahtis kustutada oma ebasünda küsimuse mõju, ja ta pidas seda noort olevust, kes oli tulnud tema juure, veel palju mahajäetumaks kui iseennast. See noor olevus mõistis teda ja teadis, et see ka kõnelejale enesele tegi head.

„Ärge uskuge ainult seda lollust mitte,“ lõpetas professor, „et kunstnik peab käima teist teed kui kõik inimesed. Kui ta juba

jumalate sarnaseks tahab saada, siis ei mõista teda enam inimesed. Keset lõbusaid, keset igatsevaid inimesi peab ta olema, ta peab inimesi tundma. Inimesed pole iialgi rohkem imestunud, kui kuuldes kunsti kõnelevat omaenese keelel, leides sealt omaenese armastuse, omaenese viha, just nagu kunstnik ise. Seda õpitakse aga ainult inimeste hulgas. Muidu jääb järele vaid külm, surnud kunst.“

„Mina tahaksin minna inimeste hulka, härra professor. Sellepärast tulin ma tagasi.“

„Ja siis,“ ütles vanamees äkki imestanult, „tulete just otse minu juure?“

„Ma poleks võinud tabada midagi paremat,“ vastas Helga. „See, mida teie praegu rääkisite, oligi, mis mind eemale tõmbas külmast, surnud kunstist. Ma otsin järeleaitamistunde, härra professor.“

„Ei, ei,“ tõrjus professor Faller tagasi, „siis on teil vale aadress. Mis tahate siis ometi minust?“

„Teie poole ülesvaadata tahaksin ma. Et ma jõudu saaksin, nähes, kuidas üks elus paljunäinud inimene veel tugevalt hoiab temast kinni.“

„Ahaa,“ arvas vana laulja ja pilgutas silmi, „tütarlapsed veel mu vanul päevil...“

Helga naeratas kelmikalt. „Oleks see teile nii vastumeelt?“

Professor vaatas kõrvale. Aga oma suure, lahjenenud käega silitas ta naise pead. „No, no, no,“ urises ta.

„No?“ küsis Helga ja hoidis kõvasti ta kätt.

Siis ärkas vana hing oma peiduurkast.

„Pagana naised, kõik tervelt! Isegi selline vaikne kassikene nagu sina — Ja, ja, vaikne vesi, vaikne vesi...“

Helga ei lasknud kõnelda teda edasi samas sihis, vaid viis jutu teisale.

„Ma elan nüüd Grubemajas, ja ma tulen nüüd jälle teie juure laulma. Ja jalutama läheme seltsis, läbi linna ja külade ümberingi. Meie tahame juba elust kinni hoida. Omal viisil.“

„Tont võtku — tüdruk — —!“

Nüüd punastas Helga isegi. Professor haaras ta käed ja raputas neid.

„Lööme käed selle peale. Sina ja mina! Omal viisil. Meie ei sure veel ammugi mitte. Tead, see oli hirm surma ees, mis mind nii sõnakehvaks ja üksikuks tegi. Mul peab muusikat olema, muusikat — ja sina, tead, sa oled ise tõeline muusika.“

Helga punastas veel sügavamini. Aga vana professor kõneles edasi.

„Millal võin ma tulla? Millal tahan? See on juba mõistlik! Ja — ja — abiellumisele ei mõtle sa enam, laps. Ega? Seda ei kannata nimelt mu mälestused.“ —

Oli see jälle üks lõbus päev! Kui ma nüüd ükski istuksin Kaufungeri metsas, mõtles Helga, ja üks tervitus lendas järele mehele, kes teda oli sõbralikult toonud ära sealt, enne kui ta jõudis täiesti võõraks jääda elule. Mõned möödaminejad vaatasid järele ilusale saledale naisele. Ta tundis seda, aga ta ei pugunud mitte aralt kõrvaltänavasse. See rõõmustas teda, et ta meeldis ka ilma lavavõluta. Mingi neiulik-vallatu meeoleolu ärkas temas ja ta otsustas külastada Bettermanne.

Isand Johann Bettermann istus oma abi-kaasaga söögilauas. Aga ta ei ujutanud enam saiatükikesi kohvitassis; tal oli tõsisemat teha. Laual lebasid ehituskavad. Proua Lena luges ette „Ehituskunsti katekismus“est“ ja rüüpas vahetevahel kohvi, et häält selgitada.

„Aga mees,“ jättis proua Lena lugemise pooleli, „sa ehitad jälle juba pilvedeni. Meie ei taha Tina tänavale ju ometi muuseumi ehitada!“

„Tsst,“ tegi isand Bettermann. „Panc tähele! See kõvendab ilutunnet.“

„Mees, ole praktiline,“ ütles proua Lena, „sa ei saa enesest ise ka viimaks enam aru.“

„On see võimalik! Oh seda naisemõistust! Müü aga sina poes kaup, ja ära sega mu Gooti ehituskunsti. See on meeste asi.“

Koputati uksele.

Isand Bettermann vaatas naisele otsa ja naine temale. „Sisse — —?“

„Olen ma õieti tulnud Bettermannide juure?“

Isand Bettermann langes kokku. Seda häält ta tundis. Ja siis lendas „Ehituskunsti katekismus“ kavade ja paberite vahele, ja isand Johann Bettermann nii kiirelt ukse juure, et ta tuhvliid keset tuba jalast kadusid ja ta sokk oma eesmärgile jõudis.

„Preili! Preili Helga! Ja, kas teate siis ka juba, et ma ehitam? Ema — nüüd kuulled sa alles imet! Aga võtke siis ometi platsi! Taevas, see rõõm teeb mu pea päris uimaseks. Kas istute hästi? Teie tunnete ju gooti stiili, preili? Ema, anna siis ükskord juba kohvi meie preilile!“

Ja proua Lena jooksis ja tõi tassi, ja isand Johann Bettermann pani külalisele paksu sohvapadja selja taha, surus ehituskunsti katekismuse talle kätte, aga proua Lena võttis raamatu talt jälle ära, andes

talle selle asemele aurava kohvitassi — ja mõne minuti kestel ei mõistnud üks üht ega teine teist — sest kõik olid erutatud.

„Mida pean ma nüüd kõigepealt tegema?“ hüüdis proua Helga ja istus päris kohmetanult.

Siis võitis ka isand Bettermanni hea süda ja ta hüüdis ühes oma naisega:

„Meile seda au üles näitama ja end südamest tervitada laskma.“

Õhtuni istus Helga Nuntius nende õnellikkude inimeste juures, ja vana Bettermanni lapsenägu säras, kui Helga jutustas suurtest linnadest ja suurte ehitusmeistrite kunstist. Ja ta nuttis rõõmu pärast, kui proua Helga talle tunnistas, et gooti stiil olla kõige kenam, sest see näida kivisse-raiutud muusikana.

„Noh, ema?“ küsis vanamees, „kas ma pole asjatundja, mis? Muusika kivi, ema! Kas ei õelnud vana Faller aastate eest: Teie olete asjatundja; olete muusikatundja, kunstitudja?“

Siis vabandas ta ennast ja jooksis tuhv- lites üle lume oma ehitusplatsi juure.

„Ta on nagu nari oma ehitusega,“ ütles proua Lena, „aga see teeb teda nagu nooremaks. Ja kui sellest lõpuks ka muud ei saa kui ainult neli sein ja katus, temale on see ikka gooti stiili ehitus.“

„Mina tahaksin ceskuju võtta teie mehest, proua Bettermann — —“

Ja vana perenaine rõõmustas oma noore külalise elutarkuse üle.

„Teie ei tohi pahandada, et ta teid ikka veel preilik nimetab. Temale olete te ikka preili Helgaks jäänud; et teie proua Braun olete, pole ta minu arvates üldse aru saanud.“

„See on hea,“ vastas Helga, „sest ma olen nüüd ka jälle Helga Nuntius.“

Kui nad üks teisest lahkusid, ütles proua Lena ainult: „Nüüd soovin ma proua Nuntius- e, et ta seekord Frankfurtist leiaks tõelise õnne.“

Ehitusplatsikesel, Grubemaja vastas, nägi Helga isand Bettermanni väinustatult siin- sinna jooksvat. Üleval trepiastmel aga tuli talle vastu Johanna Grube ja tõmbas ta naeratades oma käte vahele.

„Teie ümberhulkuja. Teil on külaline!“

„Külaline — —? Aga kes siis ometi?“

„Ta ütleb, teie olla teda kutsunud. Ja ta kirus isegi juba. Siis tõin ma talle veini ja avasin klaveri, ja nüüd joob ja mängib ta vaheldamisi. Kuulge ainult, nüüd ta laulab koguni.“

„Professor!“ hüüdis Helga. „Ah, preili

Johanna, ma tunnen end juba nii tugevana omil jalgel. Kuidas võisin ma küll ette kujutada, et ma üks olen!“

Ei, ta polnud enam üksi. Kuigi need iseäralikud inimesed olid, kes teda ümbritsesid. Oli Richard Marschall sellele mõel- nud, tuues teda sellesse ümbrusse? Et ta igatsus mitte ei püüaks tundmatusse kau- gusse, et ta õpiks mõistna, et päike kõik- jale võib paista, kui teda mõistetakse vaa- data.

Richard Marschall kirjutas talle tihti, ja Helga luges ta mõtet ridade vahelt, pida- des seda meeles. Täiesti polnud Helga teda veel mõistnud, aga tunnustuse üle, mis peitus ta sõnades, rõõmustas ta ometi.

Järgmisel päeval algasid professor Fal- leri juures muusikatunnid uuesti. —

See oli imelik kolmikliit, keda jalutajad metsades ja aasadel tihti kohtasid. Noor, ilus naine, õitsev ja suursugune, saadetuna kahest tunduvat vanast mehest, kellest üks, pikk ja kuivetand, musta jalutuskuue juure kandis laiaäärelist kübarat, kuna teine, lü- hike ja punetav, oma pead pidulikult oli ehtinud tsilindriga.

Algul polnud professor isand Betterman- niga sugugi sobinud, aga pikkamööda olid nad õppinud üksteist siiski mõistma.

Ja nende mõlemate vahel sammus Helga, võrreldes oma noorusrõõmu nende kahe vanadusrõõmuga.

Iga tundi võtta kingitusena ja igale tuua kingitusi!

Ja ta mõtles tihti, kuidas ta küll Richard Marschalli saaks rõõmustada, kui ta tuleb. Aga ikka jõudis ta Helgast ette. Neil vä- heseil tundidel, mis ta tuleku ja mineku vahel olid, täitis ta kogu maja oma rõõmsa elavusega. „Ma pean muretsema, et kuskile ämblikuvõrgud ei teki,“ armastas ta öelda, ja siis tõstis ta klaverikaane, mängides Ungari tantse, mis talle peale St. Paulis veedetud mustlasteõõ kõige enam südamele olid jäänud. Siis mässis kevadõhk end õr- nalt Helga Nuntius- e ümber ja ta sulges sil- mad, et mitte näha iseene naeratust. Aga Richard Marschall nägi seda, ja siis vaa- tas ta põnevalt klahvidele, nagu kardaks ta sõrmede vääratamist.

Viimasel aprillipäeval tuli ta kaheks päe- vaks.

„Kas teatrites siis seekord puhkeaga polegi?“ küsis Johanna Grube. „Te peate ju lõpuks ometi end välja puhkama, muidu jääte veel haigeks.“

„Ja kui juba, siis juba,“ vastas Marschall.

Siis läks Helga Nuntius ta juure, puudutas ta kätt ja ütles tasa: „See oli hirmus sõna. Pean ma sellele kohut mõistma?“

„Jumala pärast! Proua Helga!“

„Tahate selle siis kohe tagasi võtta?“

„Ma võtan selle tagasi ja häbenen, sest et ma sellega halba eeskujut andsin.“

„Te ei tee seda iialgi enam?“

„Ei, ma ei tee seda iialgi enam.“

„Kui kaua nüüd juba valge on,“ ütles Helga ja laskis tuppa puhuda varajast õhtuõhku. „On peaaegu, nagu ei tahaks tullagi enam öö. Nii peate teiegi mõtlema.“

„Kas me ei teeks ühe jalutuskäigu, proua Helga?“

„Heameelega. Kas preili Johanna ühes tuleb?“

Aga Johanna Grubel oli veel köögis talitusi. „Meie sõbra Richardi eest peab täna iseäranis hästi hoolitsema,“ ütles ta, rõhutades esimesi sõnu. „Meie sõber Richard — —“ kordas Helga iseeneses.

Siis läksid nad, ja Helga toetas, ilma et talle seda pakutud oleks, Marschalli käevarrelle. Siis surus Richard Marschall hullel tugevasti kokku, et mitte karjuda, ja ometi oli see puudutamine nii õrn.

Isand Bettermann seisis oma ehituse ees, mille sarikatel olid pärjad ja lipud.

„Ma tulen kaasa,“ hüüdis ta üle tänava.

„Homme!“ hüüdis Helga vastu. „Muidu saab professor Faller pahaseks.“

See aitas, ja vanamees lehvitas tervitades neile järele.

Nii läksid nad üksi läbi kevadõhtu. Põõsastel tärkasid rohelised lehed pruunidest pungadest.

„Kord tuleb kõik välja, mis varjul on,“ ütles Richard Marschall.

„Mis teil on, armas sõber? Te olete täna nii teistsugune.“

„Teie vastu mitte, proua Helga, teie vastu iialgi mitte. Ainult enese vastu, ja see on lollus.“

„Mis see ometi on?“ palus Helga.

„Kevad,“ vastas mees lühidalt. „Ehk töö.“

„Kas ei tee see teile enam rõõmu? Mehed nagu teie leiavad ju ainult töös oma elu.“

„Kui vaid teaks, mis eest.“

„On teil pahandusi olnud? Siis usaldage osa sellest minu kanda.“

„Teie olete nii hea, proua Helga. Aga pahandusi — oh ei! Võiks öelda hoopis vastupidist. Minu peremees korraldab augustikuul piduliku aktuse ja minu ooper, „Hadwig“, peab olema selle keskpunktiks. See on mulle suureks austamiseks.“

„Nii siis,“ ütles Helga rõõmsalt, „siis pole see mitte töö.“

„See peab siis küll kevad olema,“ arvas Marschall. „Praegu on kardetav aeg unistustele.“

Nad sammusid edasi teed mööda, mis lõppes suure pargiga. Proua Helga otsis oma mõtteist mõnd head sõna.

„Kevad,“ ütles ta vähe aja pärast, „on veidi hiljaks jäänud. Puud on veel pruunid ja pungad veel mitte lahti. Aga kas ei õelnud teie ise alles: kord tuleb kõik välja, mis varjul on?“

„See on kevad tervele ilmale, proua Helga.“

„Kas on olemas veel teist kevadet?“

„Kui tõusta varvastele — ma usun seda küll. Ainult vähekene peab tõusma kõrgemale iseenesest. Siis leidub teda kõikjal, ja ka täiesti salajas.“

„See oleks muinasjutt paradiisiaiast, mida näevad pühapäevalapsed.“

„Kas meie ei võiks olla pühapäevalapsed, proua Helga?“

„Mina pole see mitte, armas sõber, minu meeleolu on veel liig noor selleks uueks usuks.“

„Tuleb varvastele tõusta, proua Helga. Kas ei näe teie siis midagi?“

Helga vaatas imestanult tema poole üles.

„Mida pean ma nägema?“

„Seal, seal!“ ja ta vaatas suuril silmil üle pargimüüri.

Helga tõusis varvastele. „Ma ei ulata ju.“

„Mispärast olen mina siis teie aitaja. On maiöö,“ sosistas ta, sirutas käed ja tõstis Helga tugevate kätega kõrgele.

Seal seisis mahajäetud park ta silme ees. Kuu oli juba taevasse kerkinud ja puistas oma valgust nagu kullavihma põõsastele. Õndselt ja tühjalt seisid puude read. Aga keset metsikut aeda ujus üks valge saar. Midagi polnud seal pruunidest puudeokstest, võis näha vaid õisi. See oli nagu õnnis viirastus. Nagu pruudiehtes seisis saar. Ja öitelõhn hõljus kaugele nagu sosistav saladus . . . nagu tõmbaks siit — meelitaks — noor kevad laia maailma.

Nagu ohe libises üle Helga huulte,

„Paradiisiaed . . .“

„Proua Helga —“

Värin läbistas ta keha seda paluvat kõla kuuldes. Ta seisis jälle jalgadel ja tõmbas käega üle ottaesise. „Ma tänan teid.“

Ja kui ta ütles seda, tegi see talle haiget, et ta ikka ainult tänu leidis, ja mitte iialgi üht kingitust temale.

„Ja,“ ütles Marschall rahulikult, „sellist

paradiisiaeda, väljas linna ees, millest keegi midagi ei tea peale minu, seda igatsen ma enesele. Pärast tööd sinna minna ja üle aia vaadata! Kas suvel või talvel. Niikaua tõuseksin varvastele, kuni leiaksin kuskil öielund. Ja ma tean, ma leiaksin seda. Ainult mitte lootust enesest heita, seda õpetas mulle uuesti jälle see üllatav pilk unustusse jäetud pargi õitesaladusse.“

Ta pakkus oma kaaslasele käevarre, Helga sammud olid arad, nagu tõmbaks miski teda tagasi selle müüri ääre. Aga suu ei leidnud sõnu palveks. Nii tulid nad tänavatesegusse, ja nende seljataga muutus maiöö võlu pikkamööda homnikuks. —

4. p e a t ü k k .

„Mispärast ta ei tule?“ küsis Helga Nuntius igal nädalal sõbrannalt, kui Johanna Grube õhtutunnil juttu ajades ta juures istus. „Usute, et ta haige on? Või ehk — on ta meid unustanud?“

„Tunnete te Richard Marsshalli nii vähe?“

„Sageli,“ ütles Helga järelmõtlevalt, „arvan ma, et tunnen teda. Ja tihti — —“

„Ja tihti — seisate ise oma äratundmise vastu. Kas pole see nii, väike naine?“

„Väike?“ naeris Helga ja sirutas oma saledat kogu.

„Noh, siis suur. Nüüd aga andke mulle ka suur vastus. Mispärast põiklete temast nii kõrvale?“

„Ah Jumal, põiklen! ? Näidake siia! On teil aga ilus punane küsijasuu! Ei, selline armas, rumal suu!“ Ja enne kui Johanna aru sai, oli Helga teda kaelustand, suudelnud ja ise kadunud.

Oli see tõesti veel Helga Nuntius?

Õrnuseavaldused kordusid. Tihti tulid nad järsku. Keset jutuajamist võis Helga äkki vaikida, tõmmates kindlusetu kätel sõbranna pea oma rinnale. Ehk ta tõusis äkki põhjuseta üles, sammus mõnd vana viisi ümisesedes läbi toa ja silitas õrnalt igat asja. Siis jälle seisis ta klaveriääres ja laulis kõlaval häälel oma armsamaid viise, mõtles, ja jooksis siis isand Bettermanni juure, et talle kuidagi abiks olla. Ja siit ruttas ta professor Falleri juure ja õppis temaga kaua.

Kord läks ta mööda teed vana pargi juure. Aga müür oli liig kõrge, ta ei ulatanud vaadata üle selle.

„Ilma temata pole midagi,“ mõtles ta nagu kannatamatu laps. „Mispärast ta ei aita?“

Siis naeris ta omaette ja ruttas tagasi, nagu käiks ta keelatud radu.

Aga kas ta vaikides sõprade seas istus või trallitades ringi käis, ikka näis talle, nagu oleks ta juukseil nägematu päikesekroon, mille kiirtes ta end soojendas. Ja see soojus tungis kõikjale ta ümbrusse, muutes ta selgeltnäijaks ja selgeltkuuljaks, ja keegi ei teadnud, kes on noorem, kas tema või teised.

Kui talt küsiti, naeris ta.

„Ma pean Richard Marschalli asetama. Kuni ta tuleb, peame seda kõik oskama.“

„Mida siis? Mida peame oskama?“

„Tema elulaulu,“ ütles Helga tähtsalt.

„Mis kunstitöö siis see jälle on?“

„Ah,“ vastas ta ja vaatas sinisesse kaugusse, „see pole kunstitöö, See on Jumala kingitus, mida mõnigi, kes hiljem kunstile andus, kui tühist asja unustas. Ja ühes sellega unustas ta ka üksi õndsaks tegeva emakese Maa. Sest meie oleme inimesed...“

„Lapsed,“ sosistas professor Faller, „olge vait. Meil on mõttetark majas.“

„Üks veider, vana härra on meil majas,“ hüüdis Helga ja hoidis ta suu kinni.

„Mispärast ta ei tule?“ küsis ta mõne päeva pärast uuesti. „Nüüd on möödunud juba kaks kuud.“

„Sest ta tahab, et —“ ja Johanna Grube hoidis üht kirja kõrgel.

„Et — —?“ tungis Helga.

„Et teie tulete.“

„Mina — —?“ vastas ta pikkamisi ja laskis käed vajuda. „See ei lähe ju.“

„Mida mõtleb nüüd jälle teie kräsupea? Tema ei taha ju teid külaliseks, teater tahab teid külaliseks.“

„Teater —?“ kordas ta masinlikult.

„Armas Helga, teie ei tohi olla kuri meie sõbrale. Ta on kindlasti sama palju mõelnud meile, kui meie temale.“

„Kui meie temale —“ kordas Helga.

„Aga millist tööd on ta pidanud tegema selle aja jooksul. Piduliku etenduse korraldamine on tulnud nii äkki, et Richardil pea ja käed muret täis olid. Ta pidi juhatuse ülesandeid täitma, pidi reisima ja mõnd lavatähte isiklikult otsima, et teda veel viimasel tunnil oma poole võita. Ja kõigegea koos pidi ta oma orkestrit õpetama paremini kui ialgi enne. Kui sageli, kui õhtuti ta otsaesine põles, võis ta igatseda üht vaikset puhkepaika.“

„Ja mina — —?“

„Teie? Mis puutub teisse kõige selle juures, arvate teie?“

„Ja, ma arvan seda,“ ütles ta ruttu. Ja Johanna Grube rääkis nii rahulikult

edasi, nagu poleks temagi seda teisiti võinud mõelda.

„Teie peate tema „Hadwiga't“ laulma, Helga. Teie teate ju, et see pidu Richardile austamiseks on; austage siis teiegi teda.“

„Ma pean jälle — minema lavale?“

„Teeb see teile hirmu? See pole ju sügugi sarnane endistele aegadele. Nüüd on see ju elurõõm, kui te seal üleval seisate, rõõm inimestele seal all näidata, millist ilu elu eneses peidab, ja et kunst selle õis on. See, minu arvates, peaks täna teie tunne olema, kui te uuesti lavale astuksite.“

„Ja,“ ütles Helga sügava hingetõmbega.

„Tähendab, teie teete seda? Teie reisite sinna?“

Ja Helga vastas naeratusena huulil: „Ma pean talle ometi näitama, et õpilane viimaks ka seltskonnakoostele küps on.“

Siis andis Johanna Grube talle kaks kirja, mis talle olid tulnud. „Muidu oleksin lasknud nad tagasi minna.“

Helga võttis nad. Aga enne kui ta nad avas, pani ta sõbrannale käe lõua alla, sundides teda üles vaatama.

„Mispärast — rõõmustate end — mõnikord nii — —?“

„Sest, — sest —“ kogeles Johanna Grube, „sest et ma mõnikord päris mõistmatu naine olen.“ Ja ta vabastas end ja ruttas minema.

Helga oli sügavalt punastunud.

„Fi, ei,“ ütles ta, „ma eksin. See — ja nii hea minu vastu olla — —. See pole võimalik.“

Esimene kiri oli teatrijuhatuselt. Selles paluti proua Helga Nuntius kõige meelitamata sõnadega, anda oma nõusolek Marschalli ooperi „Hadwiga“ peaosa laulmiseks augustikuu algul peetava piduliku etenduse ajal; ja järgmisel nädalal tulla sinna, et alata proovidega.

See ametlik kiri näis talle esmakordselt väikse rõõmsa luuletisena.

Ta võttis teise kirja ja luges. See oli Richard Marschallilt.

„Kui lühike,“ ütles ta pettunult. Ja sellepärast luges ta seda kaks korda.

„Mu armas austatud proua Helga! Richard Marschall ärimehena! See on uus uudis, Teie ei aima millised omadused inimeses võivad peituda, kui ta tunneteilmast pöördub äriilma, ja pimedas toas häbenematult seda omakasupüüdumist laseb valitseda. Ei näe seal ju keegi. Ja valguses oleme jälle aumehed puhtast armastasest kunsti vastu. Proua Helga, ma tahaksin

äri teha. Tahaksin oma „Hadwiga'ga“ tervet maja võita ja kogu publiku kiitusehüüded. See võib õnnestuda vaid siis, kui Teie mind usaldate ja siia tulete. Rahva ees võime ju teha, nagu poleks kullal suuremat väärtust kui plekil. Kõik ainult kunsti pärast! Aga salaja pilgutame üksteisele silmi. . . Tulge, proua Helga. Ma vajan Teid Teie alandlik — sillaehitaja.“

„Pea ma nüüd naerma või nutma?“ mõtles Helga.

„Sillaehitaja — — —!“ Ja siis otsustas ta, kas ta naerma või nutma peab. Nagu üsna, üsna noor tütarlaps — —.

Ja vaikselt kordas ta lõpulauset.

„Ma vajan teid —.“

„Ja mina — ? Kui mailma temata parki tahtsin vaadata. Õitsevasse paradiisiaeda.“

Päev päeva kõrval oli ta Falleri juures. Kas see tahtis ehk mitte, ta pidi õppima Helga partneri osa ja laulma selle algusest lõpuni Helgaga kaasa. Need olid imelikud kontserdid vanas hallis majas. Õitsvalt ja lainetavalt tungis nooruslik naisehää edasi, ja talle vastas katkendiliselt vananenud laulja kustuv hää. —

Iga õhtu istus Helga Nuntius väikeses looshis, erutatud pilk orkestrijuhil, Tal oli lambipalavik sõbra pärast. Kui see enast, enne kui ta kepi tõstis, ümber pööras, et üht pilku üle publiku heita, peatus ta pilk sekundiks Helgal. Elektriline põnevus hõljus õhus. Siis oleks Helga ta juure läinud mingis ettekujutatud hädas. Kuni ta käe üle orkestri tõstis ja julge sõjajuhina oma väed võidule viis.

Ta juustel leegitsesid lavatuled, ja pimedas saalis nägi Helga ikka ainult seda leeki. Siis oli tal, nagu peaks ta oma jahedad, armastavad käed panema mehe juustele, õeldes: „Mina olen su juures —“

Ja nüüd seisis Helga ise laval, kui tema „Hadwiga“.

Vürstiloosh oli täidetud, teater viimase platsini täis kiilunud. Ja kešet võõraid inimesi istus Johanna Grube, rahulikult, uskuvail silmil, nagu istuks ta kirikus. „Minu mõlemad armsad,“ laulis ta süda.

Richard Marschall läks üle lava. Ühe kulissi ääres leidis ta, keda otsis.

„Ma pidin teid ennem nägema,“ ütles ta. „Kuidas tunnete ennast?“

„Ma ei mõista teile seda seletada. Nagu peaksin ma astuma rohelisele aasale, kus kõikjal särab päike. Selle eest pean tänamata teid.“

„Mind?“ küsis Marschall. „See kõik seisab teis eneses.“

„Meie ei taha üksteisele ometi meelitusi öelda. Meie mõlemad ometi mitte. Vaadake, minus on ärganud nii palju elurõõmu, et ma tõepoolest tahan ka neile inimestele sellest teatada.“

„Ja,“ ütles Marschall, „peab olema tugev elu jaoks, kui temast tahetakse laulda ja rääkida.“

„Ma tunnen, tunnen seda. Sellepärast tänan ma teid, mõlemi eest. Andke mulle ruttu oma käed. Nii, see teeb head. Kõlistatakse. Taktikepp kõrgele! Nägemiseni, armas sõber.“

„Ja roosid ehk haavad — täna koju ma viin,“ ütles Richard Marschall, kui ta, käsi tõstetud, kõrgelt juhitud välkuvail silmil vaatles oma muusikute salka. Kerge naeratus viuldajate ja puhujate poole, lühike peanoogutus — ja läbi maja nuttis ja naeris, võitles ja võitis Hadviga muinaslugu muusikahelides. Etendus oli alanud.

Ja Helga Nuntius sammus üle aasa, ja kus ta seisis, paistis päike ta ümber, ja inimesedki tundsid seda päikest. See oli suur, puhas kunst, mis puhtaks jääb ka tormitsevas tunnetepuhangus nagu õnnelikult naerev naine. Ja saabus pühapäev,...

Johanna Grube tundis peaaegu kehaliselt rõõmsat värinat. Ükski toon ei läinud talle kaduma, ükski liigutus. Ikka jälle sama pilguga ümbritses ta Richard Marschalli ja Helga Nuntius. See oli tervis, rõõm, ilu, mida väljendas kunst. Ta silmade ette kerkis valge maja, mis seisis õitsevas aias. Ja maja aed oli täis suurte ja väikste inimeste hõiskeid. Ja kui ta ühelt mõeldaminejalt küsis, vastati talle: „Siin asuvad kunst ja elu, ja nende lapsed omavad kunsti kõrge mõtte ja elu võidurikka naeratuse.“ Siis noogutas ta peaga, sest ta mõistis seda hästi.

Ja üleval laval seisis nad mõlemad publiku tormitseva kiiduavalduse ees. Ja kui eesriie lõpuks langes, haaras Marschall oma Hadviga ümbert mõlema käega kinni ja ütles hingeldades: „Jumaluke, pilvedesse tahaksin teid tõsta. Sinna kuulute te. Tævasse.“ Ja Helga, käed mehe õlgadel, ütles samuti erutatult: „Ei, ei, ma tahan maapeale jääda, See kõik on ju nii ilus!“ —

Hotellis leidis ta eest telegrammi. Aga Aga enne kui ta selle avas, surus ta end sõnatult Johanna Grube käte vahele. Ja Johanna Grube ütles: „Ma tahaksin õnne soovida.“

Telegrammi oli raamatupidaja saatnud

Grubemajast. „Täna õhtul tungiv kiri tulnud advokaadilt proua Nuntiusese.“

Läiketuil silmil vahtis proua Helga paberile. Kodus ootas saatus.

„Ma sõidan veel samal ööl. Kell kolm läheb kiirrong. Pool kuus olen Frankfurttis.“

„Ma sõidan teiega.“ Johanna Grube käed värisesid kergelt, kui ta telegrammi võttis ja jälle kokku pani.

Richard Marschall tuli. Ja siis istusid nad koos väikeses salongis, ja igaüks kannatas teise pärast. Kuni naad jaama võisid minna.

See oli kiire jumalagajätt — sealjuures ei vaadatud üksteisele silma.

Rong ruttas läbi öö. Helga istus akna all ja vaatas hämarusse. Lainetavad põlud, mida läbistas kevadtuul, kohisevad metsad, mille pikad oksad sirutusid tema poole, lendasid mööda. Ja äkki haaras teda hirm: sa istud jälle kiirrongis! Nagu mägi rõhus see teda. Ta oleks karjunud: „Pidage, pidage, ma tahan välja astuda!“ aga mägi oli tugev, ja rong ruttas edasi. Siis tuli Frankfurt.

„Nüüd saan ma teada kas ma elan või suren,“ ütles Helga Nuntius. Läbi ümmarguse akna, mille ääres ta Franz Grubega istunud, paistis päike. Seal avas ta täiesti rahulikult kirja. „Kui ma esimest korda laulsin „Hadviga’t“, käis tal läbi pea, tahtsin ma vabadust. Ja kui ma teistkordselt laulsin „Hadviga’t“ — värin raputas ta keha. Ta käsi vaotus südamele. Ja siis kostis üksainus sõna — —

„Vaba — — !

Johanna Grube surus ta toolile ja põlvitas ta ette, silitades ta nägu.

„Helga, proua Helga, ärgake! Kas te siis ei kuule, kuidas kõik laulab teie ümber? Siis kuulake ometi! Kas teie ei tunne seda viisi? Armas Helga, vahetage oma vabadus selle laulu vastu!“

Siis tuli ta jälle mõistusele ja kuulis Johanna sõnu.

„Mis see on, millest teie räägite —?“

„Elurõõmust, proua Helga. Teie ja Richardi omast.“

„Ja — Richardi? Ah, mina oma hilise õrnusega —“

„Aga ta tuli. Hilja või vara.“

„Oma hilise õrnusega — —“ kordas Helga. „Mida teab tema sellest?“

„Proua Helga,“ ütles Johanna Grube ja tõusis, „see on patt.“

„Ah, teie, teie! Kas ei mõista te siis seda? Ma olen talle seda ju väljendanud.“

Ma ei või ennast ju pakkuda. Seda ei või ma ju ometi.“

„Meie, naised,“ ütles Johanna Grube tõsiselt, „võime nii palju, kui meie armastame.“

„Seda mitte! Seda mitte! Ma tahan talle ju vastuse anda, kui ta minult küsib.“

„Ta on teilt kord juba küsinud. Ja ta on selle all kannatanud. Nüüd on kord teie käes. Võtke talt ära see koorem, ja kui see teilt ka ohvrit nõuab, siis on see ometi rõõmuks.“

„Ja kui ta selle enesest lükab?“

„Selle järele,“ ütles Johanna Grube, „ei küsi armastus. Ta mõtleb vaid sõbra õnnole. Ärge sulgege oma silmi, proua Helga.“

Mina, ma mõtlen ainult sellele õnnole. Sest ma armastan Richard Marschalli.“

Istuja oli üles karanud. Ta vahtis rääkijale näkku. Siis vabanes nagu kramp ta rinnast ja ta hüüdis meeleheitlikult: „Ei, ei!“

„Ma armastan Richard Marschalli,“ ütles Johanna Grube veel kord. „Kord armastasin ma teda, nagu teie teda armastate. Siis muutsin ma oma armastust tema pärast, ja teie pärast, proua Helga. Ma nägin, kus asus tema õnn, ja ma astusin tagasi võitlemata. Ta oli mu sõber noorusest peale. Kui ma oleksin tahtnud võidelda, proua Helga, ma oleksin võitnud. Ja kui ma ka kaastunde pärast oleksin võitnud, isegi kaastunde oleksin ma võitnud. Aga siis tuli võimalus näha teda palju õnnelikumana. Siis tulite teie, proua Helga. Ja kogu mu armastusel oli veel vaid üks siht, emalikuks armastuseks muutada. Tema ja teie pärast. Sest teie mõlemad muutusite mulle üheks. Proua Helga, kui ohvritest jutt on, mina olen toonud ohvri. Ja kes ohvri on toonud, sel on ka õigus teada, mille eest ta selle on toonud. Ja nüüd vastake mulle.“

Aga ainustki häält ei libisenud üle küsitavate huulte. Elu näis kadunud olevat temast.

Siis läks Johanna Grube ja võttis ta oma käte vahele.

„Tahad sa mulle õeks olla? Ma vajan kedagi armastamiseks.“

„Sa armastad ju teda, sa armastad teda — —!“

H. Lepik.

Kaksikportree

„Ei,“ ütles Johanna naeratades, „see oli ammu. Nüüd armastan ma sind temas.“

„Johanna!“

„Ära piina ennast. See on nii.“

Siis võttis Helga äkilise liigutusega sõbranna pea oma külmade käte vahele.

„Sina — sina! Mul poleks ju ka midagi enam olnud.“

„On ta sulle nii armas?“

„Kuula!“ ütles Helga, „nüüd — nüüd kuulen ka mina seda laulu.“ Ja siis hüüdis ta vastuse asemel valjult hommikuõhku: „Richard!“

See kõlas, nagu ainult naise hüüd võib kõlada. Helga Nuntius seisis omaehitatud sillal ja hüüdis.

„Ta kuuleb sind kindlasti ja tuleb.“

„Millal — millal?“

„Ütle sa seda talle, kui ta siin on?“

„Kõik, kõik. See pole ju ohver, see on rõõm!“

„Nüüd,“ arvas Johanna Grube, „usun ma ka, et sa neid helisid kuuled. See on laul, mida ei unustata. Kui te koos olete, siis mõelge, et mina seda kõla kuulen.“

(Järgneb.)

Kannikesed.

Austria kirjanik **Ervin Stranik.**

2

Kui Dorothy jälle ärkas, lamas ta oma voodis, tüdruk ja arst seisid ta kõrval. Nurgas nõjatusid ta isa ja Villi.

„Noh,“ ütles doktor Meisinger, „preili on jälle ärganud. Nüüd ruttu midagi kosutavat ja kogu asi on möödunud.“

Isa astus tütre voodi juurde.

„Dori, mis on?“

Dorothy tõstis ainult pead.

„Ajaleht!“ sosistas ta.

Dr. Meisinger vaatas imestades üle prilli-klaaaside.

„Nüüd, vaevu pärast pooletunnist minestust, tahate lugeda ajalehte? Mis asi teid nii väga huvitab? Romaani järg või uue-
mad moeteated?“

Kui mul vaid oleks ajaleht, mõtles Dorothy. Milline mage loba, sest mis te siis ka teate. Georg, minu kergemeele, minu alatuse ohver! Mina lubasin ju alati mõelda temale ja kannikestele, aga ei mõelnud; ma reetsin ta ja olen autu olevus . . .

„Ajaleht,“ nõudis ta uuesti ja nüüd juba valjumini.

Nüüd tõi Villi lehe ja andis talle kätte.

„Siin seisab see teade tost doktor Knel-
lerist või mis ta nimi oli . . .“

Värisevi käsi kahmas preili lehe ja luges mitmerealise pealkirja :

„Teaduslik ekspeditsioon Brasiilias kadu-
nud. Ekspeditsioonijuh, dr. med. Georg Keller Viinist, arvatavasti oma eksperimen-
tide ohver.“

Ja selle all :

„Nagu Santarémist (Brasiilias) teatatakse, puuduvad juba pikemat aega teated Viini arsti dr. Georg Kelleri nii ilusail välja-
vaateil alustatud uurimise-ekspeditsioonist, kes tahtis ette võtta võitlust tüüfuse ja soo-
palaviku vastu. Lendurid, kes viieteistkümnepäevaste vaheaegade järele dr. Kelleri laagrit Tapajozis, ürgmetsa veeres, harilikult külastasid, ei leidnud seda enam kohalt. Umbes 60 kilomeetrit põhjapool leidsid nad siis kaks telki, mis kuulusid ekspeditsioonile, kuid olid maha jäetud. Dr. Kellerrist ja ta kaaslastest pole jälgegi. Arvatakse, et dr. Keller kui julge uurija on langenud kas metselajate või nende haiguste oh-
riks, mille võitmiseks ta teele läks. Igatahes korraldatakse uuringuid, kuid julge uurija päästmist peetakse võimatuks.“

Dorothy vajus tagasi patjadesse.

„Kannikesed!“ ümises ta. Siis aga pöö-
ras ta voodi ees seisjate poole ja ütles :
„Palun, jätke mu nüüd üksipäi.“

Villi tahtis vastu rääkida, aga neiu pilk ei lubanud seda. Nii siis väljusid kõik. Dr. Meisinger pani vaibale pudeli.

„Nuusutamissool!“ ütles ta. „See on ikka hea.“ Siis laages uks nende taga kinni.

Dorothy kuulis, kuidas kõik neli trepist alla läksid. Kui sammud hajusid, katsus ta tõusta. See oli raske, kuid õnnestus ometi. Nüüd oli ta ukse juures. Keeras selle lukku. Tahtis üksi olla, pidi olema. Nüüd ei va-
janud ta kedagi — ei kedagi.

Vististi oli Villi vaade liig tume, samuti Santerémi meeste vaated. Ei võinud ega tohtinud olla, et Georg enam ei elanud, vaid oli hukknud — tema — tema — tema läbi! Tema läbi, kel oli jõud puudu-
nud vastupanuks, kes oli ennast tahtnud kinkida Villile ilma armastuseta, ainult et see oli mugavam, asjalikum, moodsam, nagu ta ennast oli tahtnud panna uskuma. Oh, milline vilets vaim oli ta ometi, milline alatu isik!

Nüüd oli selge, et ta Villile ei võinud minna. Nüüd mitte enam! See ajaleheteade oli õigel ajal tulnud. Juba homme, ei, veel täna tahtis ta Villile ära öelda.

„Sügismotiiv.“

Ja nüüd, nüüd pidi ta laekast välja otsima kannikesed, mis ta sinna peitnud kolm kuud tagasi, just siis, kui Georgi ekspeditsioon ürgmetsas oli kaduma läinud.

Ta sõrmed värisesid närviliselt, kui ta sahtlist hakkas raamatuid jne. välja kiskuma, enne kui plekktoosi juurde jõudis, milles seisis kannikesed, pool sellest kimbust, mis ta Georgile annud. Lilled olid täiesti kuivanud, kuid levitasid ikka veel magusat lõhna, mis neile omane on.

Ta ei julenud lillesid puutada, aga ta silmitses neid loitval pilgul. Kui Georg veel elas, kui tal ta lilled veel alles olid ja neil tõesti jõud oli salasoovisid edasi anda, siis pidi ta saatuses tulema muudatus; ta pidi leitama ja päästetama, ja sõnum ta kadumisest pidi ilmuma eksitusena!

Dorothy tundis, kuidas ta jõud jälle hakkas kahanema. Ta läks voodisse tagasi, võttis lilled kaasa ja surus nad südamele. Hommik koitis juba, kui ta viimaks uinus.—

Järgmisel päeval ei lahkunud Dorothy isamajast. Isegi jalutuskäigule ei läinud ta. Ta laskis toidu tuppa tuua ja elas seal. Villit, kes mitu korda telefoneeris ja pärast bürooaja lõppu isiklikult ilmus, ei võtnud ta enam vastu. Ta oli talle kirjalikult teatanud, et kihluse lõpetab, sest et ta süda enam vaba ei olla; ja kuigi ta armsam seda ei aimavatki, ometi ei suutvat ta temast enam loobuda; vaid tundvat ennast temaga ühendatud olevat.

Teater, kontserdid, kino, kõik need olid kaotanud Dorothyle huvi. Ainult ajalehti luges ta hoolega ja otsis teateid ekspeditsioonist. Kuid neid ei ilmunud ja kogu Euroopa näis juba unustanud olevat julge uurija, kes oma elu oli teaduse eest vaekaussi heitnud. Kannikesed, mida ta iga päev mitu korda vaatas, kuivasid ikka enam ja enam ja kaotasid viimasegi lõhna. Nad olid kui surnud ja Dorothy silmad täitusid pisaratest, kui ta nende kord nii ilusate lillekeste viimaseid jäänuseid nägi.

Nii möödusid päevad, nädalad, möödus kaks kuud.

Ja siis, ühel hommikul äkki, sündis uskumata lugu: ajalehed tuletasid jälle meelde Viini arsti ja paks pealkiri kuulutas: „Dr. Georg Kelleri ekspeditsioon, mis Brasiilia ürgmetsa oli kadunud — on päästetud!“

Dorothy uskus vaevu oma silmi. Ühest teatest temale ei piisanud. Viibimata ruttas ta lähema ajalehekioski juurde, ostis kõik hommikulehed ja leidis kõigist lehtedest sama teate: Olla jõudnud San Antoniost telegramm, mis teatas, et mõne päeva eest

sinna ilmunud dr. Keller oma kolme abilise, kõik peaaegu nõrkemas, ometi mitte haiged. Teda ja ta kaaslasi vallanud ürgmetsa edasi tungides — nagu juba arvata oli — soopalavik. Nad kõik uskunud juba surma tulekut, kui äkki dr. Kelleri seisukorras poleks tulnud muudatus, mis talle võimaldanud ise oma saavutatud seerumiga esiti iseennast ja siis teisigi sissepritsimise läbi aidata. Rohi aidanud suurepäraselt, palavik vähenenud ja kadunud aegamööda ja seitsmest ekspeditsiooni liikmest surnud vaid kolm, needki mitte soopalavikku, vaid jõuetuse kätte. Ellujäänud olid kõik tagavarad dshunglis ära tarvitanud ja pidid nüüd küttima metselajaid, et sellega enesetele saavutada lihatoitu ja nii ka jõudu. Kuna dr. Keller palavikus oli kaotanud oma kompaasi, siis katsus ekspeditsioon hea õne peale dshunglis teed leida tagasi, sattus aga ikka sügavamasse dshunglisse ja jõudis alles kolmekümnepäevase raske rännaku järele, mil ta ennast vaevaselt elatas metsloomadest ja juurtest, Madeira jõe äärde. Sealt leidis nad üks möödasõitev paat, võttis nad kaasa ja viis nad San Antoniosse, kus nad jälle hästi kosusid. Sealt kavatses dr. Keller laevaga reisida Amatsoni jõe ja Manaosis oodata lähemat Hamburi-Lõuna-Ameerika laevaliini aurikut, mis ta jälle Euroopasse tagasi toovat. Arvata poolteise kuu pärast võidavat julget uurijat, kes saletanud, et kõik ta eksperimendid hästi õnnestunud, jälle kodumaale tagasi oodata.

Leht värises Dorothy käes. Ta istus pingile ja ta süda põksus palavasti. Nii olid ta soovid siis ometi aidanud, ta usk kannikestesse. Georg elas, oli päästetud, tuli vististi tagasi, tagajärjekalt ja tervelt. Dorothy nägi teda vaimus juba oma ees, nii kuidas ta teda mäletas: sirgena, saledana, välkuvail silmil.

Oh Georg!

Ei tea, kas tema teda küll enam mäletas? Kas Georg aimas, et ta temast peaaegu oli tahtnud lahkuda, siis aga jälle tema juurde oli tagasi tulnud, et ainult, ainuüksi tema omaks saada? Kas ta kirjutas temale veel ja kas ta andestas talle, kui kuulis, milles tema, Dorothy, süüdlane oli?

Dorothy elas nagu unelmas. Õndsalt luges ta nüüd ikka tihedamalt saabuvald teateid päästetud ekspeditsioonist ja ta saavutustest, kuni ta viimaks kuulis, et Georg oli juba jõudnud Manaosse ja seal aset võtnud Euroopasse sõitvale aurikule „Alcantarole“. Ja samal ajal sai ta Brasiiliast ka

kirja, mille käekiri talle tuttav oli. Ruttu rebis ta ümbriku lahti ja võttis esimese mitmest kirjapoognast.

„Kallis sõbranna!“ luges ta. „Ma ometi tohin teid nii nimetada, kuna olen kindlasti veendunud, et ma ainult teie headele soovidele oma pääsemist võlgnen. Vististi olete ajalehtedest juba lugenud hädaohtudest, millesse ma oma eskpeditatsiooniga olin sattunud. Esiotsa oli kõik õnnestunud, äkki aga lahkus minust õnn. Mõne päeva jooksul valdas kõiki minu mehi soopalavik; viimaks valdas ta minugi, ja ehkki ma paljude luhtunud eksperimentide järele ometi olin leidnud tema vastu mõjuva vahendi, ei olnud mul ometi enam jõudu seda enesele sisse pritsida. Kogu meie meeskonda haaras deliirium ja pool nõrgameelselt hävitasime ise kõik oma laagri ja andusime ürgmetsa hädaohtudele. Ainult harva tuli selge meelemõistus minu palavikusmässavasse kehasse tagasi ja sellistel sekunditel ma märkasin ja aimasin, et surm meile juba mõne päeva jooksul saabub. Kõik oli minu meelest juba ükskõikne; valud olid nii suureks tõusnud, et surm ainult võis rõõmustada. Ent siis nägin teist und, nägin teid, ja mul oli, nagu oleksite teie minu häda teadnud ja minu piina tunnud, sest teie nutsite ja võtsite värisedes ühe väikese plekktoosi, avasite selle ja kummardasite nende kannikeste kohale, mis tookord vagonis enesele jätsite. Äkki kobasid minugi sõrmed plekktoosi järele, mida ma keti otsas kandsin ja milles ma ka hoidsin leitud

vastukihvti ühe fiooli ja väikese pritsi. Ma tõmbasin toosi oma juurde, panin ta oma südamele, tundsin samal hetkel jõu kasvamist ja katsusin seerumit pritsi valada. Katse õnnestus, ma pritsisin iseennast vastukihvtiga ja — sain terveks.

Armas preili Dorothy, mina usun kannikeste imet. Need lilled päästsid minu ja niiviisi võlgnen ma oma päästmise ja elu eest ainult teile tänu. Kui ma nüüd tulen Euroopasse, siis tahaksin teid Berliinis jälle näha. Ja kui te tõesti veel minule mõtlete, siis oleksin üliõnnelik, kui teil nõu oleks samal ajal ka oma neiuime vahetada minu perekonnanimega. Tean, et ükski teine naine maailmas mind ei teeks nii õnnelikuks kui teie. Kui teie armastuses peitub tuhandikki osa minu armastusest teie vastu, siis ütlege „jah!“ — — —

Ja Dorothy ütles „jah, jah, jah!“ Ta saatis oma „jah“ ühes tuhande tervitusega „Alcantore“ aurikule, telegrafeeris seda 30 päeva hiljem Hamburki ja sosistas seda Georgile, kui see viiuaks Berliini jõudis, veel kord kõrva.

See aga võttis oma noore proua ümbert õrnasti kinni ja ütles: „Nüüd kirjutame ka emale, kes minu pärast mitte vähem pole kartnud kui sina, mu lemmik. Usun, et ta saab olema õnnelik, et tema kannikesed mulle seekord annetasid kõige kõrgema ja ilusama õnne — ja nimelt selle läbi, et ma nad kaotasin ja sinu kannikesed nende asemele sain.“

Ahverarrel.

Elle Mare.

*Kesk ahervart, kus kive nii palju
Aäres kõræemale tõusva kalju,
Kubu üles viib kivi raiuf trepp —
Uneleb üksi mahajäef lepp:
Kroon ehif tal urbade karras,
Hall täsmane ülejakk seljas.*

*Vaid üksik novaal möödub siit,
Vaid üksik lind ta lehestikus viif
Täis poolfoone, tertse laulnud,
Mis kaugele üle fühjuse hajunud,
Kadudes appihüüana järvele,
Kus konn imestunult ronib p-rvele.*

*Kord kunagi kees siin elu,
Kord kunagi, mil valu
Läbis rahva südame,
Mil kaalul oli: surma, või elule!
Mil kaikus sarvehüüd mefsades
Ja naised olid paos — põlvini vees.*

*Üksi asub nüüd kivine maanurk.
Üksi möödub soovete laust kurg.
Vaid rästikud, nastikud pesitsevad sääl;
Sisalik mõnuledes soendub pääl
Mahajäef sammaldunud trepi
Ning arvustes silmitseb lepa siluetfi . . .*

Inimesed kui loomad ürgmetsas.

Inglise professor **S. Harvey.**

Rudyard Kipling jutustab oma Mowgli-lugudes lapsest, keda hundid ürgmetsas üles kasvatavad ja kes seal metsloomade elust kui omasugune osa võtab. Ka Tarzani jutud harutavad sarnast teemat, ainult et neis salk ahve on kasvatajateks-vanemateks. Millisel lugejal oleks aga selliseid kirjutusi lugedes olnud tunne, et tööpoolest on olemas terve rida täiesti uskumisväärseid teateid, mille järele metsas elutsevad loomad on lapsi röövinud ja ka üles kasvatanud? Üht sellist lugu aastast 1920 kinnitab näiteks Bengalias (Indias) elutsev piiskop Pakenham Walsh, kes kõik üksikasjad isiklikult läbi uuris.

Misjonär Singh Midnapuris, kes piiskopile allus, reisis tookord oma ringkonna kaugemates osades, kui pärismaalastest tejuhid tõrkusid teatud ürgmetsaosast läbi minemast, sest et neid seal, nagu ütlesid, ähvardavat deemonid. Sellised jutud deemonitest, nõidadest j.n.e. ei ole pärismaalaste juures sugugi kummalised ja iseäralised, sel puhul oli misjonär juhtumist ometi huvitatud, kuna üks juhte kõige kindlamalt seletas, et ta deemoneid — inimesesarnaseid olevusi, kes aga viibisid huntide hulgas — ise näinud ja ka täpselt nende asupaika teadvat. Aga alles kinnitus mitme kohaliku elaniku poolt, keda nende intelligenti pärast, mis nad kord india kaitseväl teenides omistanud, tohiti uskuda, et nad mitu korda olla näinud kaht kummalist eluolevust, kes pooleldi inimesed, pooleldi loomad, põhjustasid misjonäri asja lähemalt uurima ja selgust otsima.

Töötades kõrvaldada kõik pahed, mida deemonid võimalikul korral võiksid tekitada, õnnestus misjonäril lõpuks pärismaalasi nii kaugele viia, et nad lubasid teda kardetud loominimeste asupaiga juurde saata.

Ja tõesti õnnestuski neil leida hundipesa, mida indlased otsitud kohaks tunnistasid. Inimeste lähenemisel näitas ennast koopa suu ees üks emahunt, kelle jalgade vahel misjonär hetke aega nägi ühe lapse nägu. Esiti näis loom oma kummalist kaitsealust sissetungijate eest kaitsta tahtvat, põgenes aga lõpuks, kui nägi, et inimesi palju oli.

Misjonär ise roomas hundikoopasse, mis oli küll väga ruumikas, muidu aga teistest

loomaelamustest mingil viisil ei erinenud. Oma hämnastuseks tõmbas ta esile ühe umbes kaheaastase pruuni tütarlapse, kes enda laskis rahulikult pärismaalaste kätte üle anda. Järgneval otsimisel leidis ta koopast veel teise lapse, umbes kaheksaastase tüdruku, kes kõigile lähenemistele püüdis vastu panna. Hammastega ja küüntega võitles ta meeste vastu, kuni viimaks õnnestus tema käsi ja jalgu siduda, nii et ta saadi kaasa võtta. Vaatamata armidele ja kriimustustele, millega mõlema lapse keha oli üle külvatud, torkas eriti silma paks nahk laste kätel ja põlvedel. Nähtavasti oli see tekkinud „nelja käpa“ peal käimisest.

Piiskop Walsh laskis need kummalised olevused enese juurde tuua ja veendu ise misjonäri andmeist. Lapsed anti misjonivaestemajja, kus noorem laps aastal 1921 suri; vanem, kellele ninneks anti Kamala, on nüüd juba täisealine. Tähelepanuvääri-val viisil ei ole noor neiu mitte arenenud normaalinimeseks, kuigi talle osaks saada lasti igasugune hearavitsus ja õpetus. Kogu ta keele oskus koosneb ainult umbes neljast-kümnest väljendusest; tema primitiivsed laused koosnevad ainult harva enam kui kolmest või neljast sõnast. Selle vastu on ta haistmine ja nägemine erakorraliselt arenenud; eriti toorest liha haistab ta juba hämmastavast kaugusest. Naeru ja nuttu ei näi tüdruk üldse tundvat ja vähematki meeleliigutust pole tema juures märgata. Esimestel aastatel kiskus laps kõik riided seljast ära, nii et talle viimaks põll ette õmmeldi. Alles viimasel ajal on Kamala harjunud lusikat tarvitama; esialgul söi ta otseteed suuga, käsi mitte kasutades.

Täielikku seletust, kuidas lapsed huntide juurde saanud, pole leitud; teadmata on, kui kaua nad loomade keskel on elanud ja kas nad korruga või teine teisel ajal sinna sattusid. Aga oletatakse, et hundiema oli ise oma pojad kaotanud ja siis inimeselapsed omale kasvlasteks võtnud, umbes nii, nagu ju kassidki mõnikord noori koeri ja isegi rotte üles kasvatavad.

Samalaadi juhtum, mis kohe pärast maailmasõda suurt tähelepanu äratas, oli kafri-poiisi Lucasega Lõuna-Aafrikas. Üks politseipatrull püüdis ta paavianide salga käest,

kelle keskel ta arvata-
vasti oli elanud aastaid.
Leidmise puhul oli ta
umbes kuue aastane ja
keegi õpetlane kasvatas
ta Kapimaal oma farmis
üles. Lucas on tänapäev
tugev poiss, kes räägib
voolavalt inglisekeelt,
kannab korralikke rii-
deid ja on õppinud osa-
vaks mehaaniku-abili-
seks.

Huvitavad on tema
jutustused elamustest
ürgmetsas, niipalju kui
ta neid veel mäletab.
Tema teate järele elas ta
vähemalt viimased aastad
sama paaviani perekon-
nas, ronis nendega puude
otsa, toitu ja varju otsima,
ja magas õõseti oma
kummalise võorasema käte vahel, sest et
ta oma palja nahaga külma enam kartis
kui ahvid oma karvanahaga.

Üldiselt arvatakse, et Lucas sündis mõ-
nes kaugemas pärismaalaste külas, millele
hiljem mõni teine suguharu kallale tungis
ja kõik mahs tappis. Võimalik, et laps oli
ainus ellujääja ja meelitas oma kisaga enese
juurde ühe paavianiema, kes omast pojast
hiljuti kuidagi oli ilma jäänud. Ahv kandis
siis lapse hõlpsasti metsa ja kasvatas ta
puuvilja ning juurtega suureks.

Oletus, et juhtum sel kombel sündis, leiab
kinnitust ühe teise sarnase leiduse poolt.
Mulla leidis doktor Richmond ühest oma
jaoskonna pärismaalastekülast Port Alfredi
lähedalt Lõuna-Aafrikast ühe musta poisi,
kes talle oma kummaliselt olekult silma
paistis. Poiss on nüüd kuusteistkümmend
aastat vana ja üks paavian varastas ta emalt
ära, kui laps oli parajasti aastane, nagu
ema jutustab. Ema oli teiste naiste seltsis
põllul töötanud ja lapse põllu äärde puu
alla süngitanud. Äkki kuulnud ta karjumist
ja märganud heitutes, et üks hiigla-ahv ta
last süles hoides ruttu eemale põgenes.
Mustad olid katsunud teda jälgida, kuid
pole leidnud jälgi. Kolmteistkümmend aas-
tat hiljem leidis üks jahiseltskond salga
ahve, kes inimeste lähenemisel endid puude
otsa peitsid. Küttidele oli üks neist kui-
dagi viisi näitunud kummalisena ja nad olid
lõpuks hämmastudes leidnud, et see oli
inimene. Poiss püüti suure vaevaga kinni
ja viidi lähemasse külla. Seal meenus ini-

Hüpe.

mestele, et üks paavian neilt aastate eest
oli varastanud lapse, ja sinna kutsutud naine
tundis oma poja ära mustast täpist, mis
oli ta poja reiel.

Dr. Richmond kirjeldab, et poisi nahk oli
täis arme ja haavu, mida olid ühest küljest
tekitanud ürgmetsa loomad hammustades
või kratsides, teisest küljest aga arvatavasti
ka põõsaste okkad ja puude oksad. Tema
ema oli teda juba kaks aastat — leidmisest
saadik — püüdnud varjata kõigi valgete
eest, kartes, et poiss talt ära võetakse ja
temaga eksperimenteerima hakatakse.

Noor poiss on vahepeal juba mõned sõ-
nad pärismaalaste keelest kätte õppinud,
kannab harilikke riideid, vähemalt tähtsa-
mail hetkil ja aitab teistel küla karja hoida.
Ühes asjas erineb poiss aga oma sugulas-
test: kuna nad on suured lihaarmastajad,
mida tulel küpsetatakse, ei söö endine
metsaelanik üldse keedetud ja küpsetatud
aineid. Ema hoolitsusest hoolimata toidab
ta ennast ainult puuviljast, toorest juurviljast
ja keetmata munadest. Peale selle sööb ta
suur aplusega kõiksugu putukaid ja usse!

Mitu kuulsat teadlast on neil puhkudel
seletanud, et lapsel täiesti võimalik on mets-
elajate eluga harjuda, jah, et nad isegi õpivad
„neljal käpal“ käima, kui neil puudub kahe
jala peal käimiseks inimlik eeskuju. Õpivad
ju näiteks mitme suguharu lapsed Ameerika,
Austraalias ja Aafrikas alles nelja- ja
viie aastaselt käima ja ilmutavad kõva kal-
duvust edasi liikuda kätel ja jalgadel, mis
kunstis nad omavad otse uskumatu osavuse.

Üheväärrikad.

Daani kirjanik **Jens Locher.**

„Noh, Gerda,“ ütles isa ja jäi rahutu rännakul läbi toa tütre ette seisma, „hommeme on siis suur päev!“

Seitsmeteistkümnenda-aastane Gerda istus tugitooli käepolstril ja kõlgutas muretult jalgu. Variseerlikus muretuses tõmbas ta oma lauba kipra: „Jah, isa“.

„Päev, mis on võib olla su kogu elule otsustav! No jah . . .“

Isagi kibrutas laupa: „See on nüüd minu arvamus. Pole ju sugugi üks ta kõik, kas abituuris läbi kukutakse või ei!“

Gerda taipas, et tema ükskõiksus isale ei meeldinud. Ja ta ei tahtnud teda haavata. „Vana härra“ poolt oli see ju väga liigutav, et ta eksamit enam kartis kui ta ise.

„Ma ju ka ei looda, et läbi kukun,“ ütles ta.

„Ei, seda sa ei looda, aga täitsa julge sa oma asjas ei ole, kuna sa viimasel aastal pole mitte olnud nii virk kui ma seda olin oodanud.“

„Võimalik, et ma ei ole olnud nii virk, isa. Noorele neiule on aga palju muidki asju tähtsad . . .“

„Ei, see see ei ole. Naised on ise nõudnud meestega ühesugust õigust ja selle on nad ka saavutanud. Meil ei ole paraku nii palju rikkust, et sinu tuleviku eest võiksim hoolitseda; sa pead enesele ise leiba teenima, ja selleks on sul seda suuremad väljavaated, kui eksami ära teed.“

„Küll ma sellega hakkama saan! Mul on olnud alati õnne.“

„Mulle teeb see valu, Gerda, et asja nii kergesti võtad. Karedas eluvõitluses ei või loota õnnele. Ainult sel on õnne, kes oma asjas on asjatundja . . .“

„Sa puhud asja liig suureks, isa. Küll see juba läheb!“

„Mina ei ole sugugi kindel, kas ta läheb. Sa ju tead, mis kaalul on. Sinu koht direktor Borgi juures. Kes selle koha saab, sel on õnne!“

„Jah, Hans on suurepärase poiss!“

„Gerda! Sa näid unustavat, et Hans Borg, kuigi ta on meie majasõber, sinule saab ta olema vaid „härra direktor“, kui sa tema firmas koha saad!“

„Usud sa, isa, et see muu personaali hulgas äratakse tähelepanu, kui ma teda hüüaksin „Hansuks“?“

„Gerda, ma ei usu, et sul võimalus oleks seda kaks korda ütelda! Tema on alles noor mees, temast oodatakse palju . . .“

„Mina ootan seda ka!“

„Aga tema ei oota arvatavasti nii palju sinust, kuigi ta loodab, et sa eksamiga saad hakkama.“

„Ja kui ma läbi kukun?“

„Sinu onupoeg Paul ei kuku vististi läbi ja siis saab tema selle koha. Sa tead, mis Borg mulle ütles: kumb teist kahest parima tunnistuse saab, see saab tema firmas ka koha. Nii on lugu maailmas igal pool, aga sellega sa nähtavasti ei arvesta.“

„Väga paljutöötav see ei ole.“

„Ei, seda sa oleksid pidanud varem mõtleva ja rohkem töötama, selle asemel et iga õhtu tantsul käid ja ainult lõbule mõtled.“

„Jah aga . . . ma olin ju alati Hans Borgiga koos.“

„Garanteerin, laps, kui sa eksami ei soorita, ei saa sa ka kohta tema juures.“

„Ometi, isa, selle ma saan!“

„Ei, seda sa ei saa!“

„Kas veame kihla?“

„Mina nii tühisest asjast kihla ei vea. Aga ma tunnen Hans Borgi.“

„Ei tunne!“

„Ometi tunnen! Ja sina oled rumal tüdruk, kui usud, et inimene ainult oma ilusa näolapiga ilmas edasi jõuab. Elu tõsidus pole sulle veel selgunud. Sa ei taha aru saada, et ainult virgal ja tublil inimesel väljavaateid on ja et ühel shefil üks kama kõik on, kas ta oma kontoris teenistust annab daamile või härrale. Tema nõuab ainult tublidust ja ei midagi muud . . .“

„Isa! Kui vanameelne oled sa ometi oma moodsate vaadete . . .“

„Võimalik, et seda olen. Nüüd mine aga voodi, sest homme pead varakult tõusma. . . Ma loodan siis, et eksami sooritad!“

„Seda loodan minagi, isa. Aga koha saan ma Borgi juures igal juhul.“ — —

Kui Gerda teisel päeval eksamilt koju tuli, ootas isa teda kärsitult: „Noh?“ küsis ta. „Ütle ometi, kuidas läks?“

„Nagu ma seda olen teeninud,“ vastas Gerda ja naeratas.

„Mis see tähendab?“

„Kukkusin läbi!“

„Kukkusid läbi?! . . . No jah, seda

olekin võinud juba ammu aimata.“
 „See ei tohiks sind ju üllatadagi!“
 „Ometi, see üllatab mind, et sul julgust on mulle seda sellisel toonil ütelda! Et sul häbi ei ole!“
 „Seda ei saa ju kuidagi enam muuta...“
 „Ja onupoeg Paul sooritas eksami?“
 „Hiilgavalt!“
 „Kas sul siis häbi ei ole, et Paul, see noor mees, kellega sa olid ühevääriline, sinu üle on trumbanud?“
 „Ei, isa; rõõmustan vaid Pauli üle.“
 „Ja koht Borgi kontoris?“
 „Selle saab muidugi Paul!“
 „Näed! Ja mis teed nüüd sina? Kust teenid sa sedavõrd, et oma osa võid majapidamiskuludest maksta?“
 „See ei tee mulle muret!“
 „Tahad ikka veel mulle koormaks jääda?“
 „Ei, isa, seda mitte. Hans ütles...“
 „Noh, mis ütles Hans Borg? Kas ta sinu läbikukkumist juba teab?“
 „Jah, ta tuli kooli kuulama, kuidas eksam läks.“
 „Ja Pauli õnnitlema.“
 „Jah, seda ka.“
 „Ja sina uskusid, et ta teeb vahe, kuna sina oled tüdruk ja sul on ilus nägu! Kui nüüd Paul selle koha saab, siis alles märkad, et Borg selline ei ole!“

„Ei, isa, vastuoksa. Mina tean nüüd kindlasti, et ta selline on kui ma uskusin.“
 „Mis see tähendab?“
 „Ei muud kui seda, et ma selle koha saan, mida ma tahtsin saada.“
 „Lollus! Ütlesid ise veel praegu, et Paul ta saab!“
 „Jah, koha kahesaja krooniga kuus, seda ei tahtnud ma Paulilt tõesti ära näpsata. Paul on ju mees ja tal ei ole tõesti muid väljavaateid...“
 „Nii? Arvad? Ja millise koha oli Hans Borg siis vana sõpruse pärast minu vastu sinule määranud?“
 „Sinule ta selle juures pole mõelnud, isa.“
 „Nii? Mitte?“
 „Ei. Tema on selle koha mulle mitte ainult pakkunud, vaid on mind ka peaaegu pisarsilmil palunud, seda vastu võtta.“
 „Mis sa kõik räägid!“
 „Ja kuna ma ennast sel ajal, mil ma eksami vastu ei valmistanud, ainult selle koha jaoks olen ettevalmistanud, siis võtsin selle ka vastu.“
 „Ja mis koht see on, kui tohin küsida?“
 „See koht on tema — abikaasa koht. Ja selle koha peale ei olnud Paulil, vaatamata kõigele ta tublidusele ja üheõiguslusele, vähematki väljavaadet!“

Valsikeerises.

Püh. Igor Severjaninile

Valsikeerises, sel ööl... mäletan...
 Mu nukralt — kuivad huuled olid tugevasti suletud, ja ma vaatlesin igatsedes, unistades, närbumat-punast roosi su juukseis...
 Nii ligidal olin sinule... nii ligidal — ja su hingeõhk paitas hellalt mu hõõguvat palet. Serpentiinide haaravad maod ringlesid me peade ümber, nad sidusid meid veel ligemale üksteisele, nii et peaaegu mu huuled puudutasid su juukseid ja neis närbumat punast roosi...
 Viilul kaebas. Sadas konfetivihma, sadas sinult pilkusid minule... Ja selles uimastavas joobumuses vajutasin Sind hellasti oma rinnale... ning siis tõstsin jälle peaaegu õhku... — — —

See oli valsikeerises... kevadel mil-lalgi... Kevad oli süüdanud kastaanel küünlad... ja all aias nägi sirel kevad-öö-unenägu õnnest... armastusest... ilust...

Nüüd sügispäevis ju närbumisleina tundu... Moon pudeneb... kui ilus ühepäeva õnn. On millestki kahju... nii mitmestki... hinge närib valu... Oo, veel kord tahaksin näha, tunda kevad-ööde võlu! Kui suudaksin kõik need unis-tused õnneks luua!... — — —

Aleksey Dolgoshev.

Tallinnas, 1932. a.

Jõulud neljakordses majas.

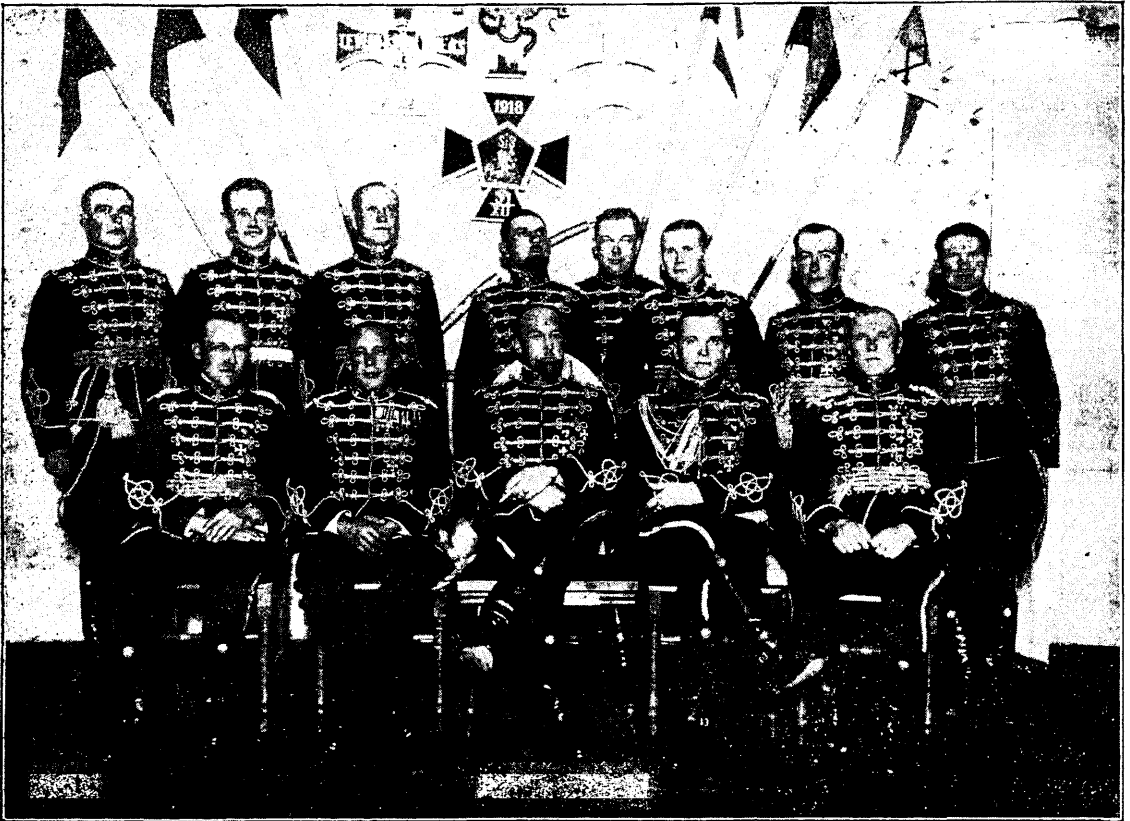
Ameerika kirjanik **Margaret Sangster.**

1

Maja oli suur ja imponeeriv. Ta oli punasest telliskivist ja kolme — või õigu-poollest neljakordne, kui alumine osa kaasa arvata. Ta oli kord õige härrastemaja olnud. Nüüd olid tas ainult üürikorterid (muidugi täieliku majapidamisega, nagu gaasiahjud, elektrijääkapid). Need olid kenad

palmi pärjad, mis rippusid akendes, andsid majale rõõmsa ja elava ilme.

„Too maja üle tänava,“ ütles hotelli shveitser vastuoleval nurgal, „tuletab jõulukaarti meelde.“ Ta ütles seda politseinikule, kes, nagu hotellgi seisis nurgal. „Kinkisime sarnaseid emale lapsepõlves.“

11. novembril s. a. pühitses 1. ratsarügement oma 15. aastapäeva. Ratsarügemendi sõjaretked Vabadussõjas olid täis kangelaslikkust, ohvrimeelt, ennastsalgavaid tegusi ja tema ridades valitses alati riiklik ja rahvuslik meelsus. Eesti rahvusväeosade loomise algpäevil ruttasid eesti ratsamehed Vene väeosadest kodumaale, et kaitsta oma isamaad, ees rahvuslipp, millel pealkiri „Elagu Vaba Eesti“. See lipp lehvib ratsapolgu eel kõigis lahingutes vabadussõjas ja sai tugevasti kannatada vaenlase kuulidest. Praegu on ta rügemendis aukohal. Vabadussõjaegsest ratsapolgust on võrsunud praegune 1. ratsarügement ja on aasiate jooksul arenenud ajakohaseks ning moodsaks väeüksuseks, kes on alati valmis kaitsma isamaad. Pildil: Ratsarügemendi juhatus ühes allüksuste veltveebliitiga aastapäeval 11. nov. 1932. a. Keskel ratsarügemendi ülem kol.-leitn. P. Bassen-Spiller.

korterid, laiade akendega tänavale ja kõrgete lagedega ja — teisel korral — oli elutoas koguni paneel.

Talve hämaruses ja lumesajus — kui igas aknas põles tuli — näis maja kütkestav. Ta oli rohkemgi: ta oli romantiline. Okas-

Politseinik tõmbas kindad kätte. Ta oli parajasti üles märkinud noormehe liig kiire sõidu pärast.

„Jõulukink!“ oli ta öelnud, kui ta noormehele kutsesele ülatas.

„Mitu perekonda seal elab?“ küsis ta.

Shveitser mõtles järele. „Ma ei tea, kas neid võib perekondadeks nimetada,“ ütles ta. „Majal on neli korda. Keegi noor arst, arvan ma, elab esimesel korral. Teisel korral elab keegi maakler proua ja Hiina teenriga. Kolmandal korral elab ema täiskasvanud tütreaga — ema käib tööl. Ja neljandal on noor abielupaar, kunstnik ja ta naine. Neljandal korral on katusevalgus, kuid puudub auruküte. Kojamees jutustas mulle, et kunstnik türi alati hilja maksab. Ma ei tea, kas neid võib perekondadeks nimetada, kuna majas puuduvad lapsed.“

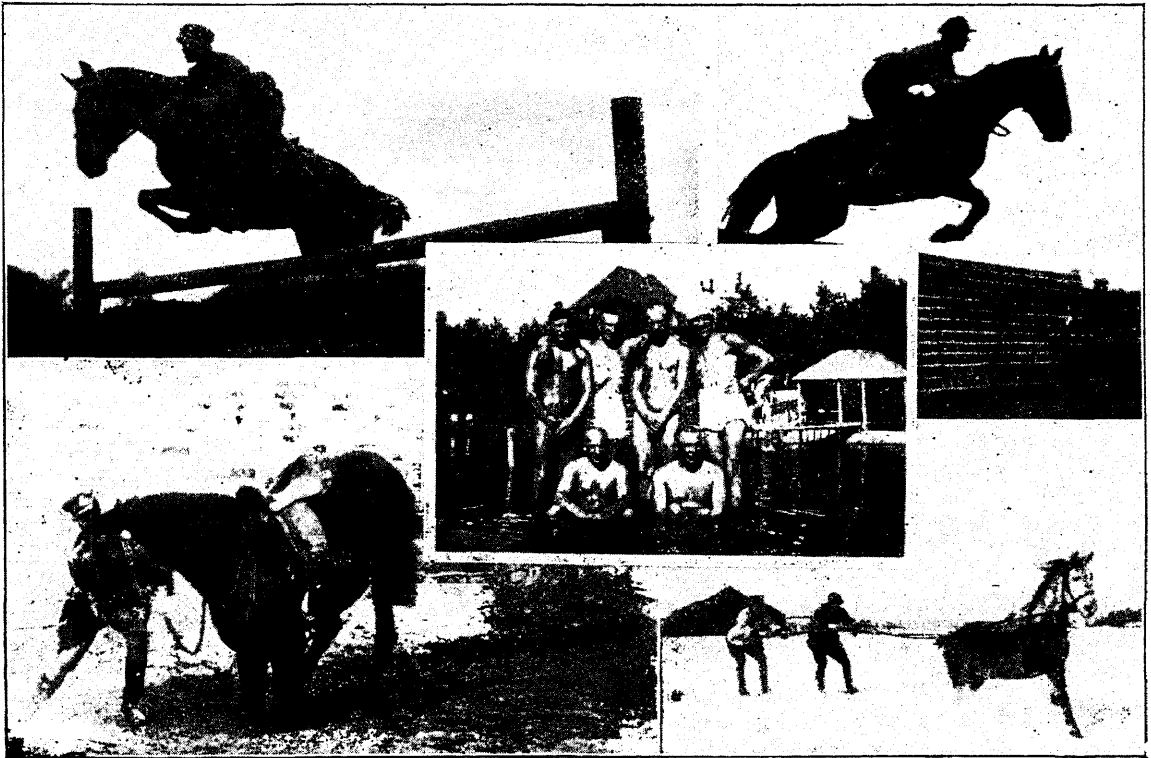
kantakse tsilindreid, orhideesid ja naerdakse. — —

Noor hambaarst riietus dinneriks. Pidu pidi suurepärane olema, hulga külaliste ja — tulevaste, jõukate patsientidega.

„Mine sinna,“ nii soovitas neiu, kes oli hambaarsti kabinetis osalt öde, osalt sekretär. „Sa vajad patsiente.“

„Sa arvad,“ parandas hambaarst, „meie vajame patsiente, Ruth!“

See paljus oli lubatav, sest nad kavatsesid abielluda, kui seisukord paranes.

Piite ratsaväelaste elust.

Ülal: Momente ratsavõistlustelt. Keskkel: Grupp ratsaväelasi suplemisel. All vasakul: Moment hobuste õpetamiselt. Paremal: Moment rügemendi skikjõringi võistlustelt.

Politseinik vaatas mõtlikult neljakordse telliskivimaja poole. „Maja näib täna pidulik,“ ütles ta. „Igas aknas ripuvad pärjad! Nad näivad nõõpidena punasel kuul.“

„Igas aknas pärjad,“ kordas shveitser. „Kõik neli korda ootavad jõulusid.“

Ta sai äkki tähelepanelikuks. Kargas hotelliukse juure, kiskus selle lahti naervale inimsalgale — tsilindrid, orhideed, karusnahad, parfüümi täitsid hotelliesise.

Kell oli seitse jõululaupäeval, aeg, mil

„Ole lootusrikas“ — oli Ruth öelnud, kuid ta häääl värises.

Hambaarst oli ohanud. „Tahtsin sinuga koos peole minna,“ pomises ta. „Jõululauapäev sinuta on kadunud päev. Ja pealegi on mu ülikond kaunis kulunud.“

„Osta enesele uus,“ vastas Ruth kaalumatult. „Sa võid seda! See olgu minu jõulukink.“

Noor hambaarst suudles teda ruttu.

„Sinu jõulukink,“ ütles ta, „on juba majas. Ta ei ole suur, kuid — “

„Ma tahan seda näha,“ palus neiu.
„Ei,“ vastas hambaarst. „Sa saad selle alles jõuluhommikul.“

„Ma ei võta seda vastu,“ ütles neiu, „kui sa ei lähe dinnerile. Sa pead seal lõbutsema. Su hambad on kõige parem reklaam!“

Noor hambaarst naeratas, kuid kibedasti.
„Arvan, et sul on õigus,“ ütles ta. „Sul on ikka õigus,“ lisas ta.

Ja nii riietus ta jõululaupäeval suureks dinneriks. Kuna Ruth kabinetis arveid mäsinal välja kirjutas ja unustada katsus, et jääb jõuluõhtul üksi koju.

„Kui saame rikkaks,“ hüüdis hambaarst magadistoast, „kallis Ruth, siis läheme jõululaupäeval ooperisse.“

„Ehk teeb see dinner meid rikkaks,“ hüüdis Ruth rõõmsalt tagasi ja pühkis silmasta äraandliku pisara.

Hambaarst ilmus magadistoast. Ta näis ilusana omas kulunud ülikonnas. Ja see ei näitunudki elektrivalgusel kulunud, kuna oli hästi pressitud.

„Kuidas ma välja näen?“ küsis ta. „Kas meelestan John Gilberti?“

„Tõepoolest!“ hüüatas Ruth. „Sa kohtad peol ehk pärijannaga — kes sinusse armub! Ja mu jõulukink jääb vaid mälestuseks.“

„Pea meeles,“ vastas hambaarst, „et pärijanna ei armu hambaarstisse. Hambaarstid ei ole romantilised. Arstid küll. Arst võib istuda ta voodiserval ja ta võib kanda veetlevat öösärki. Kuid ükski preili ei taha teada mehest, kes vahib talle suhu. Kes plombeerib tarkushambaid ja teda palub mitte hädaldada.“

„Olen ses asjas teistsugune,“ ütles Ruth. „Armastan hambaarste. Ei, sa ei tohi nii viisi käituda — rikud oma uue särgi! Ja pealegi on kell juba kümme minutit üle seitsme. Mine —“ ta hääl värises — „mine juba!“

Noor hambaarst naeris. „Olen sinu võimuses —“ ütles ta. „Su väikeste käte võimuses,“ ta kummardas nende kohale . . .

Üksle koputati. Valjult ja käskivalt, nii et hambaarsti pea kohkunult tõusis.

„Kes võib see olla?“ hüüdis ta.

Kuid neiu meenus, et ta oli öde ja sekretär ühes isikus. Ta ruttas ukse juure.

„Ehk on kellelgi hambavalu,“ ütles ta üle öla tagasi.

„Paha aeg hambavaluks,“ arvas hambaarst. „Jõululaupäev!“

Kuid ukse taga seisis politseinik nurgalt. Ta hoidis midagi käte vahel, mis näis räbalatehunnikuna.

„On arst kodus?“ küsis ta.

Ruthile meenus rumal, vana nali. Siis nägi ta, et räbalad liikusid. Ja mõistis, et see ei olnud nali. „Jah,“ kogeles ta.

Politseinik astus sisse. „Juhtus õnnetus,“ ütles ta lühidalt.

Ruth seisis ikka veel ukse juures. „Oh“ — ütles ta. „Oh“ — Ja siis, „kuid ta on hambaarst!“

Politseinikei kuulanud. Ta läks läbi koridori hambaarsti kabinetti. Räbalatest kostis hoigamine.

Noor hambaarst seisis oma töötoa lävel. Ta astus kõrvale, et lasta politseinikku mööduda.

„Mis on?“ küsis ta.

Politseiniku silmad otsisid diivanit. Kuid selles ruumis puudus diivan. Nii pani ta räbalatehunniku nahktoolile, mis oli hambaarsti suurem uhkus.

„See vanamees,“ ütles ta, „kukkus maha. Arvan, et ta libises. Ta sai muhu pähe — ja minestas. Tõin ta siia. Ta on vana, kuid teie ehk saate ta jalule.“

Hambaarst kõneles: „Ma ei ole arst,“ ütles ta. „Olen hambaarst. Ja pealegi pean minema dinnerile. On tähtis, et tulen õigel ajal . . .“

Kuid äkki hakkas Ruth kõnelema — Ruth, kes oli tahtnud, et hambaarst läheks dinnerile patsientide leidmiseks. Ta oli näinud vana, valget nägu, mille lõug oli kaetud habemest, kinniseid silmi ja hangunud vereplekki meekekohal.

„Võta ta vastu!“ ütles Ruth. „See dinner ei ole tähtis. Sul on vatti, jooti ja mähiseid, eks? Ja tead küllalt arstiteadusest, et ta pead kinni siduda, eks?“

Noor hambaarst vaatas talle näkku. Ja tõmbas siis kuue seljast.

„Anna mulle vett,“ ütles ta. „Sean selle mehe varsti jälle jalule!“

Räbalatehunnik liigahtas uuesti. Vanad silmad avanesid veidi. „Kas olen surnud?“ ütles vanamees. „Siin on nii — kena — nii soe!“

„Kosute varsti!“ ütles noor hambaarst. „Sean teie pea kinni.“

Vanamees krimpsutas nägu. „Kõik läks mu silmi ees mustaks,“ ütles ta; „kukkusin, kuna olin nii nälgjane —“

Ruth ulatas noorele hambaarstile tüki vatti. Politseinik jälgis ta sõrmi ja ütles siis:

„Arvan, et võin varsti teie hoolde jätta. Kull ta siin kosus.“

(Järgneb.)

Romaan ja elu.

Prantsuse kirjanik **Albert-Jean.**

Kirjanik Lucien Josserand avas oma kirjutuslaua laeka ja tema ees seisis Odette Najaci päevapilt kaunis blondraanis.

Ta võttis pildi kätte ja silmitses kaua selle naise ilusat, teravloikelist nägu, olles juba kuus kuud tema tahtetu ori. Kkki viskas ta raami tagasi laekasse, mille ta ruttu lukustas, sest Solange, tema naine, oli ta töötuppa tulnud.

„Kas ma eksitan?“ küsis tulija tasa.

Lucien valetas: „Mitte sugugi. Minul on mu romaanis viril koht, mis mind kinni hoiab.“

„Mis see siis on?“

„Micheline, mu romaani tegelane, on oma mehe ebatruuduse pärast meeleheitel, tahab ennast tappa. Eene kirjutab ta temale aga lahkumisekirja.“

„Noh, ja?“

„Olen seda kirja juba kolm kord alanud, kuid ei leia õiget tooni. Olen kord liig ktlm, siis liig pateetlik — mis veel hullem on. On olemas hingeomadusi, mis mulle on täitsa võõrad. Mul peaks olema ehtsa naise närvid, kui seda romaaniosa tahan hästi tabada.“

Solange silmitses oma meest ja punastas kergesti.

„Kui võiksin olla julge, et sa mind välja ei naera . . .“ algas ta.

„Noh?!“

„ . . . siis ehk võiksin katsuda seda kirja kirjutada?“

„Sina???“

„Miks mitte? . . . Ütlesid ju ise, et ainult naine . . .“

Lucien hakkas naerma ja see suurendas veel Solange kohmetust.

„Seda talenti ma sinus veel ei tundnud!“

„On võib olla veel muudki, mida sa minu juures veel ei tunne,“ vastas Solange mõistetavalt.

Lucien tõusis ja läks ukse juurde.

„Kuhu?“ küsis Solange.

„Välja.“

Solange pea vajus norgu. Odette Najaci pilt tõusis valusana ta silmade ette. Ta ütles alistudes:

„Ja jah. Aga ära liig hilja koju tule!“

Vaevalt oli Solange ükski, kui ta juba võttis suure paberipoogna ja hakkas kirjutama.

Esimestes ridades kustutas ta palju. Siis, aeg ajalt, reastus ruttu sõna sõnale, väljendus muutus voolavamaks ja elavamaks:

„Minu lemmik!“

Kasutan sinu äraolekut sulle viimaseks jumalagajātu ütlemiseks! Ennist, kui minust lahkusid, et nagu igapäev rutata omi sõbranna juurde, ei märganud sa piina minu näol ega mu käte värisemist.

Jumalale tänu! . . . Oleksid sa minult küsinud, ei oleks mul vahest jõudu jätkanud oma hirmsat saladust enesele pidada; ma oleksin sulle reetnud oma määratu mure ja sisemise meeleheitel, mis mind sinuühendusest saadik tolle naisega igapäev tükki tükilt elust on vabastanud. Kui sa täna õhtul koju tuled, ei tarvitse sa oma väljasviibimisele enam mingisugust uut põhjust leiutada. Mind ei ole siis enam sind küsimustega tülitamas ja vihastamas. Olen sulle siis su vabaduse tagasi annud, täie vabaduse. Aga sa ei tohi enesele teha etteheiteid. Mistarviski?! Oled oma elu elanud kui mees. Oma inetut elu kui mees. Ja põhjalikult vaadates olen mina süüdlane pool, kuna ma ei jaksanud omistada toda loobuvat eluvaadet, mis teiste naiste viletsuse ja suuruse kokku võtab.

Lemmik, kui sa selle kirja oled lugenud, mine meie tuppa.

Sa leiad minu voodist, ja esimest korda ei ava ma sinu sammude peale silmi.

Loodan, et surm minu nägu väga palju ei muuda, sest ma ei taha sulle enesest mälestuseks jätta liig inetut pilti.

Juba kaua kannan ma seda kavatsust eneses, mu lemmik. Ja juba mitme nädala eest peitsin ma vannitoa kappi väikese klaasi, mille sa nüüd leiad tühjendatult minu voodi eest . . .“

Töötua uks lükati äkki lahti ja Lucien Josserand seisis lävel.

„Milline lollus,“ seletas ta pahaselt, „olen oma võtmed maha jätnud.“

Ta astus mõne sammu laua poole ja küsis naiselt: „Mis siis sina siin minu laua juures teed?“

Solange oli mapi oma kirjale tõstnud: „Ei midagi! Mitte midagi!“

„Ära valeta!“

Lucien oli ta kõrvale astunud ja mapi oma kätte kiskunud.

„Ma seletan sulle kõik,“ kogeles Solange.
„Sa olid rääkinud kirjast oma romaanis...“

„Jah, ja...“

„Ära seda loe! See on naeruväärt!...
Esimene visand!... Homme kirjutan pa-
rema!...“

Lucieni kulmud kiprusid ja tähelepa-
nust erutatud näoga luges ta neid mee-
leilikke ridu, mis paberil seisis.

„Sina... sina kirjutasid selle?“ küsis
Lucien viimaks lämbunud häälega.

„Mina.“

Ainsa sammuga oli Lucien ukse juures.

„Lucien! Lucien!“ kiljatas Solange.

Lucien ei kuulanud teda. Ta oli eestost
läbi jooksnud ja vannituppa seinakapi juurde
tormanud.

„Lucien!?“

Solange oli kirjutuslaua kõrvale maha
vajunud ja nuttis, nuttis sügavasti nuuksu-
des, nii et ta rind ähvardas lõhkeda.

Kui Lucien ta üles tõstis, märkas So-
lange kokkudes, et klaasikene oli Lucieni
käes.

„Solange?! Räägi! Vasta mulle!...
Kiri?“

Solange noogutas „jah.“

„Solange, sul oli sellega, mis kirjutasid,
tõsi taga? Ja kui ma juhuslikult ei oleks
tagasi tulnud?“

Ohates noogutas Solange jällegi „jah“.
Ja kui Lucien tema ette põlvili langes, so-
sistas ta:

„Pead ehk minu kirja parandama...
Ta ei ole kirjanduslik... on vaid elust
võetud.“

Kallaletung.

Austria kirjanik V. Veldin.

Francis F. Moonroy (vabrikant Chicagost)
aeglustas oma toreda auto kiirust, kuni ta
peaaegu hääletult üle maantee asfaldi libises.

Õõ oli juba ammu Monako viimased tu-
led oma kurku neelanud. Teatud kergen-
dusega hingas Francis F. Moonroy sisse
Vahemere sooja, kergesti soolaga vürtsitud
õhku. Rohekalt ronisid armatuurilaual asuva
väikese kella raadiumiosutid: kaksteist-
kümmed. Kahekümne minuti pärast võin
jõuda Nizzasse, mõtles Francis F. Moonroy,
kui midagi vahele ei tule.

Kõmatus. Veel kord. Gummid? Ei: pau-
gud, lasud! Selgesti oli Moonroy pimedas
näinud tule välgatust.

Siis kargas äkki üks mees õhtutülikonnas
maanteele, valgelt läikis ta särgirind helgi-
heitja valguses... silmanähtavalt see, kel-
lele kallale kiputud.

Hetke aega paistsid mehe kontuurid tee
piimvalgelt paelalt teravasti silma. Nagu
mingisuguse tontliku õlindu tiivad lehvi-
tasid ta käed abitult õhus.

Sekundi mürdosas taipas Moonroy, et
see pidi olema signaal peatamiseks. Inst-
inktiivselt laskis ta pressi peale... seal
hüppaski mees juba auto astelauale ja avas
ukse...

„Sõitke, inimene! Sõitke nii, kuidas auto
iial võtab!“

Tugev mootor hakkas huluma, kui Moon-

roy täie jõuga vajutas gaasilauale — nõk-
satades tormas auto öösse.

„Täna teid,“ ägas võõras hingeldades.
„Täna teid enese ja oma rahva nimel!“

Moonroy vaatas üllatatult kõrvale ja lei-
dis enese kõrvalt istmelt elegantse, väga
suursugust mõju avaldava noorema härra
lõunamaalaste tüübist.

Võõra näole vargles naeratusel helk.

„Kas teate, kelle elu te päästsite?“

Moonroy eitas.

„Belutshistaani krooninõudja elu,“ ütles
võõras ja ulatas Moonroyle krooniga ehitud
nimekaardi. „Prints Ahmed on mu nimi.“

Nüüd oli Moonroyl, kelle esivanemad
konserveeritud veiseliha läbi rikastunud,
sissesündinud lugupidavus kõigi inimeste
vastu, kelle esivanemad veiseliha ei olnud
konserveerinud.

„See oli mulle auks, et teid võisin ai-
data, prints...“ ütles ta pisut kohme-
tuna. „Palun teid, kõrgus, mind käsutada,
kui ma teile veel kuidagi võin kasulik olla.“

„Te teeksite minu seega enesele suureks
tänuvõlgglaseks,“ pomises prints Ahmed.
„Sündmus, mis nägite, oli kallaletung minu
elule. Mulle kiputi Monte Carlos kallale;
mu rööviiti paljaks ja veeti siia. Minu kun-
ingriigi vaenlased on tegutsemas. Mind
taheti tappa, kuid mul õnnestus põgeneda.
Siis lähenes õnneks teie auto teed mööda...“

kõik muu on teil juba teada. Paraku on see pääsmine vaid silmapilkne. Viibimata põgenemine Itaaliasse oleks mul ainus pääsetee. Õnnetuseks on aga ka minu sularaha ära röövitud ja oma hotelli Monte Carlos ei julge ma enam tagasi minna, kuna mu vaenlased mind seal vististi valvavad.“

„Mulle teeks see suurt meelehead, kui teid tohiksin selles hädas aidata,“ ütles Moonroy rüütellikult. „Võiksin teile väikese summa laenuks anda. Kas aitaks teid 20.000 franki?“

„Kas ei võiks olla 50.000?“

äkki paugud. Keegi mees õhtuülikonnas jooksis teele, peatas auto, kargas autosse.

„Täna teid oma rahva nimel,“ ütles mees. „Kas teate, kelle elu te päätsite? Belutshistaani kuningriigi krooninõudja elu. Minu nimi on prints Ahmed!“

„See teeb mulle au . . . suurt au . . .“ pomises Francis F. Moonroy ja tüüris auto punase tule poole, mis eemalt tee äärest silma paistis.

„Kuhu te mu viite?“ küsis prints märevalt, et Moonroy oma autole aeglasema käigu andis.

Tuli oli lähemale tulnud, kui auto peatas.

Pilte ratsaväelaste elust.

Ülal vasakul: Ratsarügemendi suusatajate patrull luurel. Paremalt: Rügemendi eskadroni suusajätkel. All vasakul: Ratsarügemendi rännakul. All paremal: Ratsaväelased suusalaamas.

Moonroy oli sel õhtul kasiinos palju võitnud. Ta aeglustas auto kiirust ja tõmbas paki rahapaberaid taskust: „Siin, kõrgus!“

Nizza tuled hakkasid silmapiiril juba paistma. Prints osutas Moonroyle, et ta peatuks.

„Arvan paremaks ennast Nizzas mitte näidata. Ärge rääkige sellest juhust ka kellelegi midagi. See võiks maksta minu elu.“

Prints kadus pimedusse ja Moonroy jõudis õnnelikult Nizzasse.

Mõni kuu hiljem oli tal jälle Riviera'sse asja.

Ühel vaikselt ööl sõitis ta Monte Carlost jälle Nizzasse. Tee üksikus kohas kostsid

„Seiklejate asupaika,“ ütles Francis F. Moonroy kuivalt. „Villafranka politseisse. Palun astuge autost välja — kõrgus!“

Mõni päev hiljem käis ajalehtedest läbi järgmine sõnum:

„Pigilind. Kuidas Villafrankast teatatakse, on sellel politseil õnnestunud kinni nabida kurjakuulsusega seiklejat ja petist Luigi Contit. Conti pani Riviera üksikuil teel enese peale toime atentaate, laskis enese mõõdasõitvaid autoomanikkudel „päästa“, kes talle Monte Carlost ette teatati, ja meelitas neilt valega, et ta on ühe Aasia kuningriigi krooninõudja, suuremad summad välja.“

Eskimode keskel Gröönimaal.

Daani kirjanik **Christian Leden.**

Paari eskimo seltsis sõidame mootorpaadis välja ilusasse Umanak-fjordi. Here päikesepaiste ja suurepärased värvid tuhandetel jäämägedel ning nende luulelisjärskudel tippudel! Kange valgus löikab meile silmadesse, vaatamata meie päikesepillidele. Umanaki eskimod on roninud kaldamägedele meie ärasõitu vaatama ja meid jumalaga jätma.

Hurmavad inimesed on nad — looduse lapsed, kes võivad südamest naerda ja avameelselt nutta. Nüüd võistlevad nad üks-teisega naljatamises.

Terved, õnnelikud inimesed ja isegi kenad. — Kui ollakse nende näoga juba harjunud, siis leitakse noorte neiude hulgas isegi iludusi. Toredad sinimustad juuksed ja mustad, hingelikud, pehmed silmad, saledad puusad ja väikesed ilusad käed ning jalad, selle juures veel imetaolik-ilusad hambad. Hambavalu nad igatahes ei kannata. Naha parkimine närimise abil hoiab nende hambad kõvad ja puhtad. Liikmeilt on nad hästi kasvanud. X-jalgu leitakse ainult segavereliste juures. Puhtverelised naised on peaaegu alati sirged või kalduvad pisut O-jalgsete hulka, ometi, ometi mitte sedavõrd, et see oleks inetu. Kenad ja kaunid on nad — need niviasikeetid (neid). Ilusasti tikitud palju-värvilised hülgepuksid ja pikad saapad sobivad hästi nende kehale ja lustilikule näole.

Ka kuntsnikuandi on neil. Nende käsitööd ilmutavad peent vormi- ja värvimeelt. Ja musikaalsed on nad kõik — need eskimod. Kahjuks on aga Umanaki elanikud oma vanad laulud juba unustanud. Siin on nad juba kõik sedavõrd tsiviliseeritud, et laulavad euroopa ooperilaule ja daani lauldavamaid viise. Ainult paaris väikeses isoleeritud külas nagu Umanatsiakis on veel vanu eskimolaule leida. Seal komponeerivad nad neid veel ise, ja igal inimesel on seal mitu laulu, mis on ta isiklik omandus ja mida teised ei tohi laulda, kui nad enne ei ütle komponisti nime. Mina olen kõik, mis neist vanadest lauludest veel saada oli, oma kõnemasina võtnud, et neid päästa kadumast. Nüüd sõidan kaugemale põhja poole, lootes, et seal Upernivicki ringkonnas veel mõned vanad eskimode kultuurdokumendid saan koguda.

Ma seisain ees paadis, kuni tütrimees

Petersen minu tüüri-ratta juurde kutsub. Meie kõik peame vaheldamisi tüüri-rattast teenima.

Kaks tundi seisain ma ratta juures, siis viimaks võin veidike magada. Öhtu eel jõuame „Iglormiti“, eskimokülla „Tundmatu-Islandi“ ääres. Meie kõik oleme väga väsinud äsjaõisest lahkumisest ja reisi-ettevalmistustest, samuti paadiga manööverdamisest lugematute jäämägede vahel. Me katsume ankrut põhja lasta, et kord saaksime magada. Aga kaljune merepõhi on nii sile, et ankrut kinni ei pea, ja sellepärast peame puhkamata edasi sõitma. —

Mul oli „koeravalve“ — keskööst kella neljani hommikul pidin seisma ratta juures. Hulk jääd ja hirmus niiske külmus. Kompassi ei saanud usaldada; tema tantsis kui hull, mõjutatud mingisugustest magneetilistest metallidest rannamägedes.

Vaevu olin voodi heitnud, kui meid tabas (kell 5 hommikul) loodetorm paksu uduga. Ei olnud ilus lamada väikeses kabiinis, kuna paat voogudega võitlids. Ja Petersenil oli raske paati edasi juhtida. Sellepärast jõudsimme lõuna paiku „Søndre Upernivicki“.

Minul kui uurijal on siin palju tööd. Siin leidub veel inimesi, kes eskimolaule oskavad laulda vanal viisil. Kohtan üht vana „angakokki“ (nõid, preester, arst), kellele nimeks on antud „Kajak-Nagorsak“ (kajak — on väike nahkpaat, ja nagorsak tähendab arst). Tema laulab hulga laule minu masinasse ja oskab ka hulga kõhu- ja põlvetatse tantsida. Ta näitab mulle noort naist, keda ta nimetab oma püha-päevanaiseks („sapatnudlia). Äripäevanaine on tal vana ja O-jalgne . . .

Öhtul annab Kajak-Nagorsak suure nõidusetenduse ja teeb kõik võimalikuks, et meile imponeerida. Ta sööb ära mõned tongid, hiljem aevastab ta ühe neist välja ninast ja toob teise esile kõrvast, siis võtab ta mõned minu tühjaded padrunitest ja pistab nad oma varrukasse, pomiseb mõne nõiasõna ja võtab siis varrukast välja täidetud padruni. Pärismaalased on sellest suuresti üllatatud, mina aga ütlen temale: „Kui sul minu padruneid veel rohkem peaks olema varrukasse peidetud, siis raputa nad ruttu välja, sest mul ei ole laskemisena rohkem kui ise vajan.“ Nüüd naerab vana

kelm südamlikult ja tunnistas etenduse lõpenuks. —

Kui ma viimaks võin magama minna, möllab vihmatorn, nii et mu telk öösel pooleldi ümber paisatakse. Hiljem katsub torn minu telgist teha õhupalli. Mina aga olen nii väsinud, et enam oma telgist ei hooligi. Kui ma viimaks järgmisel enne-

lõunal olen välja maganud ja telgi alt välja rooman, siis leiain, et minu laagriplats õõjooksul on muutunud järveks. Mina olen maganud nagu väikesel kaljusaarel, mida vesi ümbritseb, ja olen siis ka märg. Kuid see ei tee suuremat viga, sest puhkas, battillivabas Põhja-Gröönimaa õhus ei karda inimene nii kergesti külmetust.

Igavese kohtumõistja ees.

Arnold Liiv.

Lõpetanud maised rännakud, seisid kolm inimhinge igavese kohtumõistja ees, igal ettekandeks suurim soov ning palve . . .

Ja vaata, see esimene seisis säravas kullaja kaliiskividega ilustatud matusmantlis, pea uhkelt püsti, käsi puusas, ning sõnas: „Olen suurena osa, oh Looja, sinu loodud maailmast enda elupäevil mõõga ja tulega läbi käinud, kuid tunnen, et nii mõnegi asja oleksin pidanud teisiti toimima, mis mu kuulsust ja kuninglikku surematust ajaloo veergudel veel rohkem oleks kindlustanud. Luba mind, sina, kes minust vägevam, otsast alata mu elupäevi!“

„Ei seda sulle ma lubada või, sest midagi uut ei suuda sa teist korda enam enda võiduteel toimida. Ja kui sa vast kogu maailma ära võidaksid, kipuksid enda upsakuses ka minuga võitlusesse,“ vastas Looja.

Uhke kuningate kuninga vaim läks nukralt kõrvale, ning ette astus kuulus kunstnik — luuletaja, alandlikult, viisakalt igavese kohtumõistja ees kummardades.

„Oh, Looja, olen omasuguste hulgast kõige kuulsamaks saanud, kuid tahaks siiski enda elu ja luuletöid otsast alata. Nii mõnigi kunstitöö, nii mõnigi luulepala tuleks hoopis uuesti ja teisiti ümber teha, mida alles nüüd märkan . . .“

„Kas arvad, et see kasu tooks või su kuulsat nime rohkem jäädvustaks, kui võiksid enda viletsat elu uuesti alata ja vast rikkakski ehk tahad enda tööga saada? Siis tea, et nii mõnigi geniaalne vaim rasva on uppunud ja nii mõnigi kunstnik-

luuletaja oma säravamad vaimutööd järelviilimistel ja puhastusnikerdustel naeruväärseiks nukkudeks muutnud.“

Ohates astus elus palju viletsust kannatanud geenius-luuletaja Looja tõsise palge eest kõrvale . . .

Argselt astus kolmas mees — tundmatu inimhing igavese kohtumõistja ette.

„Tean, ka sina tahad vist otsast alata oma igapäevast töö- ja mure askeldustesse uppunud elu,“ ütles Looja karmilt. „Kellega oled sa võidelnud ja keda aidanud, kelle heaks enda elu raisanud? Seleta, kosta enda eest!“

Alandlik igapäevane mees tegi suu lahti ja ütles: „Oh, vägevaim kohtumõistja, Sa ju tead, et olen kõik enda elu päevad võidelnud rasket võitlust enda himudega, tahates võita pattu — oma uhket mina. Nüüd, kus olen maailmas elades patu vilja tundnud, oskaksin elu sinu meelega järele otsast uuesti alata . . .“

„Armas mees, sa oled talupojalikult kaval. Su palvet ei või ma täita, kuid teen vaid väikese katse ja lasen osa sinust su pojale, kes sündis enne su surma, elu otsast alata. On vaid raskeim võitlus inimlaste hinge minust seatud — võitlus enda minaga. Las proovib seda teha sinu poeg paremate tagajärgedega, kui sina oma elupäevil suutsid . . .“ Ja viimane mees, lihtne talupoeg — jäi täitsa rahule igavese kohtumõistja otsusega . . .

19. X. 32.

Mees pimedas.

Saksa kirjanik **Alfred Brie.**

„Jälle üks kaotatud päev!“ Pangahärra Kristof Vestermann pöördus akna juurest, mille vastu pikaldane vihm trummeldas, tuppä tagasi. „Mis tehakse St. Moritzas, kui vihma sajab?“

Teised kehtasid abitud õlgu.

„Mis oleks, kui korraldaksime tee tant-suga?“

Kristof Vestermann raputas pead:

„Täna, armas doktor! Minu arst kirju-tas mulle kümmekond päeva talvesporti, aga tantsust ei lausunud ta rõõmustavana sõnagi.“

Doktor Ralf Berson naeratas sügavas klubitoolis istudes:

„Ja mis arvaksite bridshpartiist?“

Vanahärra silmad löid loitma. Teisedki tõstsid erutatult silmad.

„Siis ehk tohin härrad kell pool kaheksa minu tuppä paluda,“ jatkas dr. Berson. „Ma korraldan kõik lõbusa õhtu tarvis.“ —

Dr. Ralf Berson heitis veel uuriva pilgu kaetud lauale, kuhu kelner mitmesugused road oli asetanud. Samal hetkel koputati.

„Loomulikult esimene, härra kommerts-nõunik,“ teretas peoandja pangahärrat naeratahes.

See vaatas imetledes oma ümber.

„Teie olete tõsine nõiameister, doktor. Minu klubis Berliinis ei ole elu sugugi mu-gavam kui siin.“

Siis ilmusid teisedki härrad. Aga enne kui laua juurde istuti, vesteldi, suitsetati ja joodi veel pisut aega.

„Mina lasen kelneril igaks juhuks vähe-maid rahasid vahetada,“ ütles dr. Berson ja viskas kolm tuhandelist rahapaberit lau-ale. Siis läks ta elektrikella juurde. Väljas korridoris helises hõbeteru. Samal hetkel kustus elektrivalgus . . .

Kostsid hütüded ja ettevaatlikult koba-vad sammud. Siis avati uks ja kelner vaat-as pimedasse tuppä.

„Kas on kork läbi põlenud, härra doktor? Silmapilk teen korralduse.“

Kaks minutit hiljem löi tuli jälle põlema. Kork oli uuendatud.

Aga kolm tuhandelist raha, mis olid laual olnud, olid kadunud.

Sunnitult naeratahes pööras dr. Berson oma külaliste poole.

„Oivaline taskukunstükk. Tõesti. Mina ei

märganud tõesti midagi, ehkki seisin laua juures.“

Teised silmitsesid üksksteist kohmetult.

„Pea ütlema, see nali mulle ei meeldi,“ ütles Vestermann.

„Aga härra kommertsnõunik,“ ütles Ber-son lepitavalt, „teie teete süütu olukorra kasutult teravamaks. Nüüd on härral, kes tahtis vad nalja teha, väga piinlik raha lauale panna.“

„Täitsa minu arvamine,“ kinnitas advo-kaat Mey, „aga siin tohiks pääsetee olla vähemastki ebakõlast hoidumiseks. Elasin hiljuti sarnase loo läbi. Tookord kustutati tuli veel kord, ja kadunud briljant seis-is oma kohal.“

„Oivaline!“

Dr. Berson kustutas tule. Natukese aja pärast löi see uuesti põlema, aga rahapa-berid olid kadunud ja jäid kadunuks.

Rõhuv vaikus koormas tuba.

„See on liig!“ müristas Vestermann. „Mõistagi vastutame teie kaotuse eest, härra doktor. Aga mina ei istu laua äärde ini-mesega, kes pimedas raha varastab.“

Kõik kõnelesid ärritatult segamini, kuni advokaat Mey jälle sõna sai.

„Lubage mulle kui juristile selle piinliku vahejuhtumi korraldamine enese peale võtta. Asi on selge. Kolm tuhandelist raha on kadunud. Keegi pole toast lahkunud. Järe-likult on nad veel siin . . . Kas vaidleb keegi härradest selle vastu, et üksksteise vas-tamisi läbi otsime?“

Vaikides lasksid kõik enda läbi otsida. Jällegi pettunud näod . . . ei midagi.

Advokaat Mey häääl kõlas märgatavalt jahedamalt:

„Pea nüüd paluma, et härrad toast ei lahku. Härra dr. Bersoni lubaga lasen ma kutsuda majadetektiivi.“

Mõni minut hiljem astus tuppä keegi va-nem, elegantne härra.

„Norton!“ esitles ta end lühidalt. „Här-rad mängivad.“ Ta pilk uitis uurivana läbi toa. „Millisel põhjusel on minu siinolek härradele soovitav?“

Advokaat Mey kirjeldas lühidalt, mis sündinud, ja mõtiskledes vaatas Norton oma sigari suitsupilvedele.

„Kui teid õieti mõistan, on kadunud kolm raha, kellegi toast lahkumata. Järe-likult peab tegija veel siin viibima.“

Dr. Berson noogutas muigavana.
„Muidugi, härra Norton, „nii kaugelt
oleme juhtumi isegi lahendanud.“

„Ja läbiotsimisel polnud tulemusi?“

„Ei vähematki!“

Detektiiv vahtis vaikides oma ette. Siis
naeratas ta osavõtlikult Bersonile: „Kahju-
kannataja olete muidugi teie, härra doktor.
Eks ole nii?“

Dr. Berson viskas vaid käega.

„Härrad on endastmõistetavalt lubanud
teile teie kahju tasuda, härra doktor Ber-
son?“

Doktor silmitses teda arusaamatuna: „Ei
tea, härra Norton . . .“

„Silmapiilk mõistate, mis mõtlen . . .
Kas tohiksin teilt paluda konjakit? Olen
leidnud, et konjak minu nõrgaks jäänud
mälu aitab elustada.“

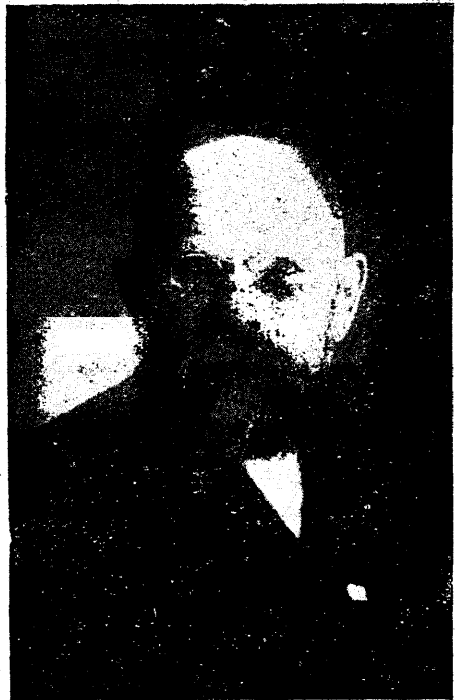
„Mis on teie mälul selle juhtumiga te-
gemist?“ küsis Berson teravasti.

„Nii mõndagi . . . Mulle meenub nüüd,
et mul au oli teid, härra dr. Ralf Berson.
kolme või nelja aasta eest kohata ühel
ookeaniaurikul. Mäletan isegi, et teie sest-
saadik põrmugi pole muutunud. Ei ainustki
halli juust, ikka veel sama laitmatu pea
nagu ma seda tookord imetlesin.“

Norton oli tõusnud ja pani talle käe
õlale:

„Võtke parukas peast, Berson!“

Lähemal hetkel olid kolm tuhandelist
rahapaberit detektiivi käes:

Hindrik Prants.

Vanem eesti ajakirjanik ja ajaloolane suri hilju
74. a. vanuses.

„Uued ideed, armas sõber, uued ideed!
Varastate iseennast ja sunnite teisi enese
kahju tasuma. Noh, see idee teile küll enam
palju õnne ei anna!“

Sini=must=valge.

P. Grünfeldt.

*Mu kohal kõikja s i n i taeva hüved,
mu jalge all on must ja mube muld,
mu ümber kose lumivalged täved
kui inimese puhta hinge küld.*

*See maa, ta põllud, aasad, metsad, meri—
ei teistega või ma neid võrrelda!
Ta pinda kastnud kangelaste veri
ja nüüd võib tema vabalt õitseda.*

*See kauni maa eest tuleb seista valvel,
ta on mu kallis Eesfi kodumaa.
Siin seisab ma, pea longu lastes palvel:
Me maad ja rahvast, Jumal, õnnista!*

Andrea õetütar.

Saksa kirjanik **Aleksandra von Bosse** romaän

12

Helmer mängis küll viimasel ajal sakslast ta tegi seda vist Liisa pärast, ja Farnesi kahetses, et ta ei olnud ehtis sakslane. Oleks ta seda, oleks ta mäng kerge. Helmerit oleks sakslasena Roomast ja Itaaliast välja saata võidud ja talt niiviisi Liisa lähedus röövitud. Temal — Farnesil — oli küllalt mõjurikkaid sõpru, kes oleks ta soovi täitnud ja väljasaatmise teostanud. Sakslased olid ju praegu kogu maailmas kaitsetud ja välismaal ainult sallitud ning seepärast ei oleks väljasaatmiseks erilist põhjust vajagi olnud. Kuid — Helmer oli kahjuks Inglise kodanik ja seega puutumatu. Pahandav!

Kuid midagi tuli leida, mis alandaks teda Liisa silmis, igatahes ei tohtinud ta Helmerit enam üksi Wendelinide poole minna lasta, pidi talle ette jõudma — kui see juba ei olnud hilja. Ehk võis teda Inglise ametivõimude ees tõrvata, teda liialt saksasõbralikuks tembeldada või koguni Saksamaa salakuulajaks teha. Ta reis Saksamaale saksa sugulaste juure seks otstarbeks kasutatud saada. Farnesile tulid meele kõik-sugused üteldused Helmeri suust, mis pidid teda saksasõbralikkuee valguses näitama. Ta nimi oli Saksa, ta suguvõsa Saksa. Nüüd, mil Saksamaa ja Inglismaa vahel valitses niimetatud rahu, ei saadud sellega küll kuigi palju peale hakata, mis sõja ajal heaks materjaliks oleks olnud. Ehk läks see aga siiski.

Farnesi oli niivõrd mõtetes, et ta ei näinud Paul Kollerit, kes talle korsol vastu tuli. Koller kõnetas teda: „Farnesi! Te näete välja nagu juurdleksite kuningatapmise kallal.“

Silvio tuksatas nagu kuriteolt tabatud, naeratas sunnitult ja ta näost oli näha, et kohtamine talle eriliselt ei meeldinud, kuid Koller ühines siiski temaga.

„Kust tulete?“ küsis ta.

Farnesi ei vastanud sellele. Ta hakkas Tregondast rääkima ja avaldas pahameelt, et see end nii asjatusse tänavavõiflusse seganud.

„Ehk kisuti ta sekka. Olin praegu Ospedale della Croce Verdes, kus teda külastasin. Läksin kohe sinna, kuuldes, et ta on haavatud. See ei ole elukardetav — eks? Kepihoop pähe ja haav käsivarres, ainult

verekaotus on suur. Ta oli veel nii nõrk, et suutis ainult noogutada.“

„See möödub varsti,“ ütles Farnesi.

„Jah, muidugi. Kui tulin ospedales, koh-tasin Helmerit, kes samuti tuli haiget vaatama. Ta oli eile õhtul Tregondaga koos piazza Colonnal olnud, kui kära algas, ja on Inglise osavusega põgenenud, kaotades Tregonda silmist. Kas teate, armas Farnesi, et teie eeskuju on leidnud jäljendaja Helmeri isikus?“

„Kuidas nii?“

Koller naeratas kavalalt, vangutas pead. „Noh — öeldakse, et tal kah on õetütar. Forli on teda näinud. Kuid ärge öelge, et ma seda jutustasin, muidu saab Forli viha-seks! Ta rääkis sellest nii öelda saladuse katte all ja see jääb meie vahele, eks...“

„Ah — Forli?“ ütles Farnesi põlastavalt.

„Ei, see on tõsi, sest proua Wendelin ja krahvinna Liisa olid kaasas, kui neile Helmeri juures imeilus, noor olevus korteriukse avas ja ma arvan isegi...“

„Kas krahvinna Liisa nägi tütarlast?“ katkestas Farnesi põnevalt.

„Jah! Ja teda pahandas, et Forli selle üle nalja heitis. Kujutlege: Vooruslik onupoeg Manfred ja ta korteris ilus noor tüdruk! Ja mitte toatüdruk — ei, külaline. Väike on seda ise öelnud! See oli alles kõneaine Forlile! Ta teeb nüüd võrdlusi. Teie juures olevat see Andrea õetütar ja Helmeri juures. . . noh. Forli arvab, et teie õetütre kirjelduse järele võiks tütarlaps olla Andrea õetütre teisik. Kuid tahtsin küsida, kas kadunud tütarlast ikka veel ei ole leitud?“

„Ta läks sugulaste juure tagasi,“ valetas Silvio Farnesi.

„Ah nii — rõõmustav, see rahustab vaest, piinatud onu Andreat.“

Farnesi oleks Kollerile heameelega rusika-hoobi fauniliselt naeratavasse näkku andnud, kuid sundis end rahule, soovides kuulda rohkem tütarlapsest, keda Forli oli näinud Helmeri korteris. Ta ei mõtelnudki, et see võiks olla ta Carlotta, teda huvitas asi Liisa pärast. Kui Liisa seda tütarlast kah oli näinud ja Forli selle järele pilganud oli, pidi Liisas umbusaldus ärganud olema, mida võis kasutada Helmeri vastu.

Ta küsis ettevaatlikult. Koller ütles, et

midagi ei tea, kuid arvates Forli kirjelduse järele, olevat tütarlaps vist küll imekena.

„Kas teate, Farnesi,“ lisas ta tigevalt, „kui teie mitte praegu tõendauud ei oleks, et Andrea õetütar sugulaste juure tagasi on pööranud, siis arvaksin, et Helmer ta teilt on röövinud.“

See teine sihtimine Carlotta poole tegi Farnesi siiski kohmetuks. Kuidas tuli Koller sellele? Kas teadis ta Carlotta varjupaika? Koller oli ju alati hästi informeeritud, ta käis igalpool, tundis mitmesuguseid inimesi. Koller teadis kõik.

„Arvatavasti,“ ütles Koller aeglaselt, „on kõik ainult Forli fantaasia. Tütarlaps on vist mõne vana Christa sõbranna tütar ja vooruslikul Manfredil ei ole aimdustki, mis-sugune kena, väike linnuke ta korteris viib.“

Kaks Paul Kolleri tuttavat teretasid ja alustasid viimasega juttu.

Farnesi jättis kiirelt jumalaga ja pööras via della Vitasse sisse.

Ta ei olnud veel iialgi Helmeri juures olnud, kuid teadis, kus see elas, ja teadis ka, et ta praegu ei ole kodus, kuna Koller teda oli kohelnud haigemas. Ta võis kindlasti oletada, et ta sealte veel tagasi ei ole tulnud. Kui siiski, siis jatkus Tregonda haavamisest, et teda külastada; oli imelik, et Koller kaks korda Carlottale oli sihtinud, rääkides tütarlapsest, keda Forli oli Helmeri korteris näinud, kuigi oli ebatõenäoline, et Carlotta viibis seal. Kus võis ta teda tundma õppinud olla? Helmer oli alles hiljuti Saksamaalt tagasi tulnud. Kuid juhul võis siin kaasa aidanud olla. Kui tütarlaps aga Carlotta ei olnud, siis võis ta ise veenduda, kas üldse elas „voorusliku Manfredi“ juures sarnane olevus.

Ta mõeldus uksehoidjast, küsimata sellelt üldse midagi, ja üleval avas Christa, kes teda ei tundnud, küsides ta soovi järele ja vastas, kui Farnesi küsis Helmerit, et ta ei ole kodus. Et aega võita, päris Farnesi veel, millal härra von Helmer koju tuleb. Sel silmapilgul avanes sees uks ja Carlotta, kes uskus, et tuleb Helmer, astus välja, ehmus, nähes Farnesit ja tahtis kiirelt kaduda. Kuid Farnesi oli teda juba silmanud, kargas ta juure ja võttis ta käsivarrest kinni.

„Carlotta — mis teed sa siin?!“

„Carlotta oli nii äärmiselt ehmunud, et ei saanud sõnagi suust ja peaaegu minestama pidi. Kiirelt tuli Christa talle abiks.“

„Mis tahate? Mis tuleb teile meele?“

ütles ta vihaselt Farnesile. See lükkas ta pahandatult eemale.

„Minema! Olen ta isa! Mul on õigus teiega kõneleda ja ta peab kohe minuga tulema!“

„Ei, ei!“ hüüdis Carlotta ja katsus end vabastada.

„Siiski, sa pead, sa pead!“ sosistas talle Farnesi ja ei lasknud lahti. „Mis teed siin? Kuidas sattusid siia? Kuid seda võid hiljemini seletada, nüüd tuleb minuga, sest — kuule — asi seisab elus ja surmas!“

„Ei, ma ei lähe teiega!“ ütles Carlotta kindlasti.

„Sa tahad siis, et su väike õde sureb?“

„Kes?“

„Su õeke Riccarda! Ta on suremas haige, nõuab sind ja ei söö, kuna igatseb su järele. Härra Aresa on juba mitu päeva koomas ja otsib sind meeleheitliselt, kuna ainult sina väikest Riccardat võid surmast päästa.“

„Riccarda — mu väike Ricca on haige?“

„Suremas! Kui viivitat, sureb ta!“

„Mu Jumal!“

„Kui kohe kaasa tuleb, jõuate Neapoli lõunarongile ja — väike Ricca on päästetud! Kuid meie ei tohi aega kaotada. Too ruttu kübar, jakk ja lähme!“

Carlotta värises ärevusest, ta silmist nirisid pisarad.

„Mu Ricca, mu väike Ricca!“ hüüdis ta ja pööras nüüd Christa poole, kes kiiret ja sosinal peetud vestlust ei olnud mõistnud: „Christa, ma pean lahkuma. Pean kohe minema. Mu väike õde sureb ja nõuab mind!“

„Teie ei lähe ometi enne, kui tuleb härra von Helmer?“

„Mul ei ole minutitki aega,“ hüüdis Farnesi. „Kui veel kaua viivitat, oled stüdi õekese surmas!“

Seal tõusis Carlottas hirmus umbusaldus.

„On see aga tõsi?“ küsis ta taganedes ja vaatas Farnesile ähvardavalt otsa.

„Jumal ja kõik pühad olgu tunnistajaiks, et kõnelen tõtt!“ hüüdis Farnesi ja tõstis käe nagu vandeks. „Carlotta, tule, tule, sa pead ühes tulema, sa ei tohi oma õekest surra lasta, sa ei annaks seda enesele iialgi andeks, tule! Vannun, et on nii nagu ütlen! Viin su kohe härra Aresa juure, kes kahetseb väga, et sind Neapoli ei jätnud. Ta on murtud mees ja võtab sind isana kaissu ja ei lase sind enam iialgi enese juurest minna. Tule! Meil ei ole silmapilkugi kaotada!“

Farnesi kartis kogu aeg, et tuleb Hel-

mer, ennekui tal õnnestub Carlottast jagu saada, ja see hirm kõlas ta häälest, kandus Carlottale, kes enam ei viivitanud.

„Pean! Pean!“ hüüdis ta ja heitis nuttes Christa rinnale. „Christa, ütles härra Manfredole, et pidin lahkuma ja mispärast, ütles seda ka Tonirole. Mu väike Ricca ei tohi surra!“

Ta kiskus end Christa käte vahelt, jooksis oma toakesse tagasi, tõi kübara ja ennekui Christa õieti mõistis, mis sünnib, ruttas ta selle, Christale täielikult võõra mehega trepist alla. Christa tahtis talle järele rutata, teda tagasi hoida, ta uskus kindlasti, et see mees oli petis. Kuid ta ei suutnud oma vanade jalgadega mõlemile nii ruttu järele tõtata, pealegi oli hirm ta liikmeid nagu halvunud ja nii seisis ta jõuetult ja vahtis neile järele. Kui ta end lõpuks kogus ja akna juure jooksis ja tänavale vaatas, nägi ta, kuidas Carlotta võõraga vankrisse istus, mis mõlemiga minema veeres.

Kui Helmer vähe aega peale Farnesi ja Carlotta äramineknut tagasi tuli, avas talle Christa ärevalt ja ütles: „Preili läks minema!“

„Mis!“

„Preili Carlotta läks ära! Siin käis keegi härra ja ta läks sellega.“

„Aga Christa . . .!“

„Jah, ma ei ole süüdi, härra Manfred. Härra ütles, et ta on ta isa ja et preili Carlotta õeke on haige, suremas ja siis ei saanud ma teda enam pidada. Kõik läks nii ruttu ja ennekui ma veel poolenisti mõistsin, mis härra tahtis, olid mõlemad läinud.“

„Ta isa . . .?“ ütles Helmer. „Kuidas mees välja nägi?“

„Noh, selleks veel kaunis noor,“ arvas Christa, „kuid siiski peen härra ja väliselt oli ta nagu enamik Itaalia härrasid.“

„Ja Carlotta kinnitas, et see oli ta isa ja läks heameelega, ma arvan, vabatahtlikult?“

„Ta ei rääkinud vastu, kui härra ütles, et on ta isa, kuid algul ei tahtnud ta minna ja härra kõneles ärevalt, kuid nii ruttu, et ma mitte kõik ei mõistnud.“

Christa jutustas üksikasjaliselt kuidas kõik oli juhtunud ja et võõras algul väga üllatatud olnud, kui silmas Carlottat ja et see ehmatuses olevat kahvatanud.

„Kas ei võinud sa teda veidi kinni pidada, vähemalt kuni minu tulekuni?“

„Jah, tahtsin seda, kuid kõik läks liig ruttu.“

„Noh,“ ütles Helmer, „siis peame sellega leppima. Ta tuli vabatahtlikult minu juure ja lahkus vabatahtlikult minu juurest ja oleksin ma kõdus olnud, ei oleks ma ka midagi teha võinud ega teda tagasi hoida suutnud, kui ta minna tahtis.“

Helmer jäi koju. Ta tahtis Toniot oodata ja oli uudishimuline sellele, mis see õtleb Carlotta otsuse kohta. Kas võis olla võimalik, et ta isa oli tulnud Neapolist ja Carlotta ära viinud? Jah, see oli võimalik. Tonio oli andnud aadressina via Bocca di Leine. Kuid miks oli ta nii üllatavalt tulnud? Miks ei olnud ta enesest teatanud? Et üks ta nooremaid lapsi oli raskesti haige ja nõndis vanema õe järele, võis olla tõsi ja hirmunud isa kiirustatud reisiks sundinud olla. See kõik ei olnud võimatu. Kuid Christa kirjeldus võõrast ei sobinud kokku. Helmer arvas Farnesile. Ja see ei olnud iialgi ta juures käinud. Kuidas ta võiski end Carlotta isaks nimetada? Noh, kaalus ta edasi, ehk ei mõistnud teda Christa, kuna ta Itaalia keel oli puuduline, ehk oli võõras õelnud, et tuleb Carlotta isa ülesandel. Mõistatuslikuks jäi lugu siiski.

Nüüd ei olnud nähtavasti enam vajalik proua Wendelini poole pöörata ja teda paluda Carlottat oma kaitse alla võtta. Helmer mõtles seda kergendusega; sest noorele mehele jääb ikka piinlikuks, kui peab end tunnistama ilusa tütarlapse kaitsjaks. Talle näis parem, et proua Wendelin ja Liisa midagi ei kuule osast, mis ta mänginud, see näis talle nüüd, kui ta hoolealune tänuta jumalagajätmata ära oli jooksnud, veidi naeruväärne.

Nüüd tuli Tonio. Kui noormees kuulis, mis oli juhtunud, läks ta nagu arust ära ja hüüdis: „See oli Farnesi! Farnesi on Carlotta valega enesega meelitanud!“

Tonio oli nii ärev, et unustas lubaduse, mille oli Carlottale andnud, ja Helmerile jutustas, mil viisil viiulikunstuik Carlottaga on sugulane.

„Sellele mõttele ei oleks meist keegi tulnud,“ ütles Helmer.

„Seda ei tohigi keegi teada saada! See ei tohi tuttavaks saada!“ hüüdis Tonio. Valades vihapisaraid, hädaldas ta: „Mis pean tegema, kuidas võin Carlotta talt kätte saada? Ah, tapan selle inimese, kes meid sarnasesse õnnetusse on kukutanud!“

Helmer nägi vaeva, et ärevat Toniot rahustada.

Siis telefoneerisid nad Silvio Farnesile.

Audrea, kes tuli telefoni juure, ütles, et härra kell kümme välja läinud ja enam tagasi ei ole tulnud. Ta söövat väljas ja tulevat harva enne kella kuut õhtupoolel tagasi.

Esialgul ei võidud siis midagi ette võtta. Kui Tonio mõtles sellele, et läheb jaama vaatama, kas Carlotta sõidab Neapoli, oli sellekski juba hilja, sest lõunarong Neapoli oli juba välja sõitnud. Nüüd otsustas Tonio õhtuse rongiga Neapoli sõita, et enesele kindlust muretseda. Sealt tahtis ta Helmerile telegrafiteel teateid saata.

Via Bocca di Leonest kuni hotellini via Frattinal, milles oli Emanuele Aresal üks tuba, oli lühike tee ja Silvio Farnesi oli ainult sellepärast vankri võtnud, et mitte Helmeriga kokku saada. Tema ja Carlotta leidsid Aresa kodus ja Farnesi oli liigutava jällenägemise tunnistajaks isa ja tütre vahel. Täis kahetsust töötas Aresa, et iialgi oma Lottat enese juurest ei lase, ta olevat ja jäävat ikka ta tütreks, ta armastatud lapses ja kõik muu olevat kuri eksitus olnud. Carlotta oli selle pöörde üle õnnelik ja rõõmuga valmis andeks andma ja unustama.

Mõlemilt poolt voolasid pisarad ja ka Silvio Farnesi silmad ei jäänud kuivaks. Tema see oligi, kes lõpuks manitses, et väikest Riccat ei tohi unustada; sest kui Aresa ja ta tütar tahtsid kasutada lõunast rongi Neapoli, oli vaja rutata ja ta olevat katsaril oodata käskinud.

Farnesi saatis reisijad jaama, et olla kindel, et neid enam mingisugused asjaolud kinni ei pea ja et nad tõepoolest lahkuvad Roomast. Carlottast lahkus ta tõendusega, et jääb ikka ta heaks sõbraks ja Carlottal ei olnud nüüd enam midagi selle vastu, et ta teda suudles ja süleles. Kergetatult hingas maestro, kui rong väljus jaamast.

Ta tundis end jälle vabana. Episood Aresa — Carlotta oli leidnud ootamatult rahuldava lõpu ja ükski inimene ei tarvitsenud teada, et ta end peaaegu veerandaastat täiskasvanud tütre isaks pidama oli pidanud. Oli ju küll seegi piinlik, et Tregonda sellest teadis, kuid kui too armunu tahtis tütarlapsena abielluda, siis vaikib ta arusaadavatel põhjustel. Wendelinid ei tarvitsenud üldse midagi teada saada ja tal ei olnud vaja Liisale nooruspatte pihtida, enne kui palus talt kätt. Said nad asjast

siiski kuulda, võis ta julgelt tõendada, et vananeva härra arvamine, et Carlotta on tema — Farnesi — tütar, algusest peale on eksitus olnud ja et ta ainult skandaali äraahoidmiseks end avalikult ei ole kaitsnud. Talle paistnud julm vaest last tänavale jätta ning lubanud sellepärast, et Carlotta asjaolude selgituseni jäi tema juure.

Kõike seda kaalutles Farnesi, süües hea isuga omas harjunud lokaalis lõunat, mille arvas rikkalikult ära teeninud olevat. Ainult tühte kahetses ta selle imelise loo juures, et ta Carlottast ei saanud suurt kunstnikku teha.

Talle jäi mõistatuslikuks, kuidas Carlotta Helmeri juure oli juhtunud. Tal ei olnud aega olnud Carlottalt seda küsida. Kus ja kuidas võis Helmer tütarlast tundma õppida ja mil viisil oli ta läbi viinud, et Carlotta ta juure jäi? Kui Tregonda kuulis, kust Carlotta leiti, tekkis kindlasti tema ja Helmeri vahel tüli. Farnesi kaalus, kas ta ise ei peaks Helmeri juure minema ja talt seletust nõudma, kuna ta tütarlaps röövinud ja seda enese juures varjanud. Siis võis küll Helmer seletust nõuda selle kohta, mis õigustab teda, Farnesit, ses asjas järelepärimisi teha. Ehk oli Carlotta vaikinud oma sugulusest temaga ja siis oli parem, kui Helmer tagant järele ei kuulnud, kuidas lood seisid. Praegu ei võinud Helmer veel teada, kes talt Carlotta on röövinud. See oli hea. Kindlasti ei tõsta ta sellepärast kisa.

Farnesi otsustas ootama jääda, mis Helmer ette võtab, et teada saada, kuhu Carlotta on jäänud.

Oli kell kolm peale lõunal, kui Silvio Farnesi väljus Wendelinide villa ees Matteo troskast. Vana aednik avas talle ja ütles, et härra ja proua Wendelin ühes preili Frickaga autos Albanosse on sõitnud, kuid krahvinna Liisa olevat kodus ja viibivat aias. Paremat õnne ei oleks Farnesil olla võinud. „Hea küll, otsin krahvinna aias üles,“ ütles ta.

Ta süda peksis, kui ta sammus läbi pöösaste pöörleval aiateel. Ta oli otsustanud täna kõik ühele kaardile panna ja Liisale tunnistada, et armastab teda ja palub ta kätt. Ta kandis käes kolm ilusat, poolavatud, pikavarrelist roosi, kui ta need annab Liisale, siis aimab see vist, mispärast ta on tulnud. Ja Farnesi teadis, kust teda leida. All aias, kivimüüri ääres, mis lahutas aeda Tiiberi kaldast, oli künegas, millelt üle müüri võis Tiiberit näha. Siin seisis mugav puupink kahe varjulise pla-

taani all; see oli Liisa armsaim viibimis-koht.

Farnesi nägi juba eemalt, et ta ei olnud eksinud. Liisa ei istunud pingil, vaid toetas käsivartega müüri äärelle ja vahtis jõkke. Ta seisis liikumatult ja näis valges kleidis, mis pehmetes voltides ta saledat keha timbritses ja päikeses sädeles, nagu marmorkuju.

Silvio Farnesi jäi tahtmatult seisma ja pani pahema käe põksuvale südamele.

Liisa ei olnud Albanosse kaasa sõitnud, kuna kaebas peavalu üle peale karmi unetult veedetud öö. Pikkade öötundide kestel oli ta end ühtepuhku etteheidetega piinanud, et eelmisel öhtul Manfred Helmeri vastu nii paha oli olnud. Kindlasti oli see märganud ta tusast meeleolu ja ta sihilikult jahedat, eemaletõrjuvat ülespidamist. Mis võis ta arvanud olla? Oli ta selleks seletusi otsinud? Vaevalt küll võis ta oletada, et tema, Liisa, oli armukade väike-seele tütarlapsele, kes neile Helmeri korteriuksse oli avanud. Väljakannatamatu, kui ta seda mõtles. Ei, ta ehk ei teadnudki, et too tütarlaps neile ukse oli avanud ja kui — kuidas võis, kuidas tohtis ta siis mõelda, et tema, Liisa

Pahaselt tõrjus ta piinavad mõtted minema, mis teda ikka uuesti rõhusid. Ta teadis kindlasti, et ta ei olnud armukade, Selleks ei olnud ju põhjust. Kui neile Manfredi juures oli avanud ilus, noor tütarlaps, siis ei olnud veel sugugi kindel, et Manfred teadis, et see ta majas viibib. Manfred oli vist ainult ööse omas korteris ja väike oli vist Christa külaline. Juba Christa pärast oli võimatu, et Manfred omas korteris pidas salajast armukest, nagu proua Forli endastmõistetavalt oli oletanud.

Liisa häbenes, et ta mõtted ikka jälle Forli pilgete juure tagasi pöörasid. Mis läks see loba talle korda! Miks ta ei olnud pahandanud, kui Paul Koller jutustas Andrea saladuslikust õetütrest? Ta ei olnud põrnugi hoolinud, kas selles loos oli midagi õiget ja võib olla inetut, kuigi Silvio Farnesi talle seisis lähedal. Ta punastas äkki, kuna ütles enesele, et Manfred Helmer talle tähendab rohkem kui Farnesi. Veel iialgi varem ei olnud see talle nii selgunud, kui silmapilgul, mil ta neid võrdles.

Unistavalt vaatas ta Tiiberile, mille vesi voolas pruunilt ja laisalt kesk käristatud, saviseid kaldaid; ainult siin ja seal tekitas veepind laineid, kuid Liisa teadis, et see rahu on ainult pealiskaudne ja et jõe kuri-

kavalad keerised isegi osavale ujujale võivad saada hädaohtlikuks, jah, koguni saatuslikuks on saanud. Ta mõtles, et sarnane on ka elu, pealiskaudsele vaatajale voolab ta näiliselt rahulikult, kuid tumedas sügavuses varitsevad salakeerised ja aimamatud neelud toovad hävituse.

Ta mõtteis segas teda Silvio Farnesi. Liisa kuulis kruusa naginat ta sammu all, kui Farnesi oli juba lähedal. Pool rõõmsalt ja ometi häbelikult pööras Liisa ta poole, arvates, et see on Manfred Helmer, kes talle aeda järele on tulnud. Ta ei suutnud varjata oma pettumust, kui tundis ära Farnesi, ütles aga sõbralikult: „Ah, see olete teie, Silvio! Teie ei ole end kaua näha lasknud.“

„Rõõmustan, et seda tähele panite,“ ütles Farnesi, „ei oleks ilus, kui teie seda ei oleks märganud. Vastikud lood röövisid mult aja, kuid nad on nüüd kõrvaldatud ja kui teie teaksite, milles asi seisab, sooviks teie mulle õnne.“

„Võin seda igatahes teha,“ ütles Liisa, küsimata nende vastikute lugude järele. Ta oletas, et tegemist oli Farnesi armulugudega, millest ta oli kuulnud.

„Nägin ilusaid roose,“ ütles Farnesi, „ja pidin teile mõtlema, Liisa, sellepärast tõi nad teile.“

Ta pani pahema käe südamele, ulatades Liisale roosis ja see võttis nad tänuga vastu. Talle ei tulnud meelegi, ta ei aimanudki ega oletanud, et Farnesi oli tulnud kavatsusega ta kätt paluda. Ta mõtles: „Õigupoolest üleliigne tuua mulle roose, kuna meie aed neist kubiseb.“ Kuid ta võttis lilled vastu.

„Kuidas nad lõhnavad! Palju tänu, Silvio. Lähme verandale, mis on varjus; siin on nii kuum ja päikesepaisteline.“

Farnesi ei vastanud. Ta mõistis Liisa sundimatust olekust, et see ei mõtelnud armuavaldusele tema poolt. Kuidas oleks ta seda võinudki, kuna ta kümne päeva eemale oli jäänud ja varemini nende vahel midagi ei olnud juhtunud, mis Liisas sarnase ootuse oleks äratanud. Ehk oli Liisa talle koguni pahane, et ta nii kaua ei tulnud.

Kuna nad kitsal teel koos maja poole sammusid, jutustas Liisa, et vanemad ühes Frickaga on Albanosse sõitnud, kuhu neid oli palunud üks Ameerika perekond.

„Isa modelleerib mõlemaid tütreid, kes on kaks ihusat tütarlast tühiste nägudega ja töö ei vaimusta teda, siiski võttis ta selle ülesande enesele ja see ehk pahandab teda nüüd. Teie teate, kui võrd nõudlik on ta.“

Ameeriklannad ja Wendelini töö ei huvitanud Silviot silmapilgul sugugi.

„Oleme vaesed nüüd,“ kõneles Liisa edasi, „meie ei tohi enam nõudlikud olla. Ja isa ütleb: „dollar on dollar.“ Noh, kui ta mõlema rindkujuga valmis saab, tohib ta jälle kunstile elada.“

„Jah, kunst peab ka leivast elama,“ ütles Farnesi. „Mütsin ju end ka, kui mängisin Ameerikas publiku ees, kes minus imetles mingisugust auhinnatud härga. Noile inimesile oli ükskõik, mis ja kuidas mängisin, peaasi oli, et olin „maailma kuulsaim viiulikunstnik.““

Liisa huuled tuksusid põlastavalt. „Tõrkord ei mänginud teie raha pärast, vaid et teha oma esinemisega propagandat liitlastele Saksamaa kahjuks.“

Nad seisid veranda ees, kui Liisa seda ütles. Ta helistas, tellis teed, küsis siis, kas Farnesi soovib meelsamini jahutavat jooki, kuid see eitas tuluselt.

„Joon meelsamini teed. Ma ei mõista, miks sellest tehakse kuritegu, et ma sõja ajal Ameerikas kontserte andsin,“ ütles ta ärritatult.

Liisa kehtas õlgu, istus laua taha, pani käed lauale ja vaatas nendele alla.

„Ah, — kuitegu, ei,“ ütles ta mõtlikult. „See puudutas meid ju ainult sellepärast, et olime harjunud teid meie perekonna liikmeks pidama. Teie propagandareis läbi Ameerika aga näitas meile, et meie oleme sakslased ja teie itaallane ja et meie vahel on lõhe, mille üle ei vii ükski sild.“

Teener tõi teed, askeldas teenõudega ja ta juuresolekul vaikisid mõlemad.

Kui teener eemaldus, ütles Farnesi: „Lõhe, mille üle ükski sild ei vii? — Kuidas pean seda mõistma? Kas arvate, et see lõhe veel praegugi on olemas?“

„Jah! Kui täna tuleks uus sõda, võtaksite teie jälle propaganda hunnide vastu.“

Silvio Farnesi oli kahvatanud. Veel iialgi ei olnud Liisa omi mõtteid nii avameelselt avaldanud ja ta tegi seda nii rahulikult, ilma nähtava ärritusega. Seda rohkem aga mõjusid ta sõnad Farnesile.

„Et teie seda ütlete, Liisa, et seda nii mõistate, Liisa!“ ütles ta ärevalt.

Liisa ütles: „Sooviksin, et oleksin vaikinud. Unustage, mis ütlesin, Silvio; ei teie ega mina ei ole sõjas süüdi.“

„Ma ei tulnud, et teiega poliitiliselt vaielda, Liisa; ma mõistan teie kibedust ja ei pane sellepärast pahaks, mis praegu kuulsin. Ja kuigi Saksamaa ja Itaalia vahel

ehk on arusaamatusi, armastus suudab nad võita.“

Ta hääli oli üsna tasaseks muutunud ja ta vaatas vargsi Liisa poole, katsus selle pilku tabada. Kuid Liisa ei mõistnud, mis ta arvas, uskus, et Farnesi kõneleb tollest armastusest, millest tõendavad rahuarmastajad, et ta ühendab kõik rahvad ja teeb sõjad võimatuks. Ta kehtas õlgu.

„Ah, armastus . . .“

„Jah, armastus!“ hüüdis Silvio. „Jah, Liisa, armastan sind! Mina, itaallane, armastan sind, sakslannat! Jah, armastan sind ja lootan kogu hingega, et sina . . .“

„Ei, ei!“ katkestas Liisa ehmunult. „Silvio! Mis tuleb teile meele! Sellest ei võid juttugi olla.“

„Miks mitte? Liisa, sa tead, et olen sind ikka armastanud! Sa pead seda teadma! Pead seda tundnud olema!“

„Jah, nagu vend armastab õde.“

„Ei, iialgi nüüvisi! Juba seitsaadik mitte, kui sa end väikese tüdrukuna riputasid minu kaela, kui tulin. Liisa, juba enne sõja algust . . .“

Liisa tõusis kiirelt. „Palun, Silvio, ärge kõnelge edasi! Mina armastasin teid ainult nagu venda ja nii on see jäänud.“

„Sa usud seda, Liisa. Ei, sa armastad mind teisiti! Pead mind teisiti armastama. Pead! Pead! Liisa, kuule . . . ei, lase mind edasi rääkida . . .“

Liisa pani käed kõrvadele ja tõrjus ägedalt.

„Ei! Ma ei taha midagi kuulda! Palun, Silvio, ärge sinatage mind; tahan, et meie vahekord jääb endiseks.“

„Ma ei või seda!“ hüüdis Farnesi ja kargas toolilt. „Ei! kuidas võin seda, kuna sind armastan — sind ihaldan, Liisa? Mõista ometi — mõista: Armastan sind! Armastan sind!“

Minnes ruttu ümber laua, lähenes ta Liisale, katsus teda süleleeda.

Liisa pörkas tagasi. Nüüd kargas Wolf, kes seni rahulikult trepi ees oli tukastanud, üles ja urises ähvardavalt.

„Ärge puutuke mind, Silvio!“ hüüdis Liisa. „Kui mind puutuda julgete, tungib Wolf teile kallale!“

„Kas tahate koera mu kallale ässitada?“ küsis Farnesi vihaselt, astus aga siiski tagasi ja heitis tigea pilgu Wolfile.

„Ei mõtlegi sellele,“ vastas Liisa rahulikult. „Kuid kui teie ärritute ja mulle lähedale tulete, arvab Wolf, et peab mind kaitsma. Palun, võtke istet, Silvio.“

(Järgneb.)

Tõtt ja nalja.

Anekdoote Strindbergist.

Suur naistevihkaja Strindberg polnud enam noor, ja ei mõelnudki enam kolmalkorda abielluda. Ometi juhtus tal ajal, et ta näitlejanna Harriet Bossesse armus. Ühel päeval ütles ta temale:

„Harriet, võiksin teie eest kõige pahemagi välja kannatada.“

„Ah, seda võiks igaüks ütelda,“ vastas näitlejanna.

„Kuidas tahate seda mulle tõestada?“

„Saage minu naiseks,“ ütles Strindberg.

Kord peatas Pariisis August Strindbergi keegi temale tuttav daami kirjanik tänaval.

„Hea, et sind kohtan,“ ütles tuttav. „kas võid mulle nüüd need viiskümmend franki tagasi anda, mis ma sulle hiljuti laenasin?“

„Millal laenasid sa mulle need viiskümmend franki?“ küsis Strindberg imestades. „Mina ei mäleta seda.“

„Nädala eest, kui sa purjus olid,“ ütles tuttav.

„Ah, tõsi küll, tuleb meelde,“ tõendas Strindberg ainult paisteks. „Aga ma andsin need frangid sulle ju tagasi.“

„Tagasi? Millal?“ küsis tuttav.

„Kolme päeva eest, kui sina purjus olid,“ vastas Strindberg.

Seltskonnas räägiti ühest inglasest, kes oma naise sellepärast kohtusse kaevanud, et see tal pole lubanud oma last suudelda.

„Ehisa ema süda,“ ütles Strindberg sarkastlikult. „Visiisti ei tahtnud ta, ei keegi võõras mees ta last suudleb!“

Ostija: „Teie paberossid on nüüd nii lühikeseks jäänud, mis see õieti tähendab?“

Müüja: „Jah, vaadake, vabrikant arvab, viimane ots visatakse nii-kui-nii ära, sellepäralt valmistan ma nad juba lühemad.“

Maja-arst.

„Andestage, mul pole aega,“ läheb Torm maja-artisti ruttu mõõda.

„Kas olete minule pahane?“ peatab see teda. „Alati kui teid kohtan, põikete minu eest kõrvale või katsete minust ruttu mõõduda.“

„Ümberpöördu! Arvasin, et teie olete pahane.“

„Mina? Mispärast?“

„Sest et ma juba kaks aastat pole enam haige olnud.“

„Nägin täna õsöl und, et olin abjellunud ilusaima naisega maailmas.“

„Noh, ja kas me saime õnnelikuks?“

„Raamatute eest annan kas või elu. Onu pärandas mulle suurepärase raamatukogu ja see on mulle ta pärandusest kõige väärtuslikum.“

„Minu tädi pärandas mulle võid ühe raamatu, kuid seegi on ta päranduse väärtuslikum osa.“

„Mis haruldane raamat see on?“

„Panga hoiuraamat.“

Pimm ja Pamm, kaks metsanurga meest, tulevad linna. Jäävad imelised seisma ja vahivad tänavakastmisevankrit, mis nende ees sõidab.

„Hee!“ hüüab Pimm hobusejuhile, „sa kaotad ju kõik oma vee ära!“

„Lollpea,“ näpistab Pamm teda küljest, „ära tee enesele ometi häbi. Kas sa siis ei näe, et nad vee ainult sellepärast on vankrist jooksma pannud, et uulitsapoisid vankripärale ei saaks ronida!“

Proua: „Mispärast lahkusite oma viimaste härraste juurest?“

Teenija: „Nende väikese poisi pärast; tema puhus mulle läbi võimeaugu alati liiva silma!“

Seadus on nõrk —
ta on kui võrk,
mil silmi kitsaid ja laiemaid.
Kitsad püüavad rumalaid,
laiemad kuid lasevad —
milline häbi! —
targad kõik läbi!

Türgi nali.

Kord palus Nassr-Eddin Hodsha oma naabrilt, kes oli rikas, aga ahne mees, et ta temale laenaks ühe vaagna, sest temale olla tulnud külaline. Naaber viivitas ja kõhkles kaua, kuni ta temale viimaks andis vana katkise vaagna, mida isegi varas poleks enam võinud. Aga Hodsha tärvas viisakalt ja tõi järgmisel päeval mitte üksi laenatud vaagna, vaid ka veel ühe teise väikese vaagna tagasi, kuna ta ütles;

„Vaata, sinu vaagen sai minu juures olles poja ja ma annan sellegi kui sinu õige omanduse sulle üle.“

Naaber tegid suured silmad, kahmas aga ruttu uue vaagna järele ja asetaski teiste nõude hulka.

Varsiti selle järele palus Hodsha talt uuesti vaagnat. Seekord ei pidanud naaber pikalt aru, vaid andis Nassr-Eddinile toreda hõbenõu. Järgmisel hommikul vaagnat tagasi tuues ütles Nassr-Eddin:

„Allah olgu tänatud! Seegi vaagen sai minu juures pojad, nimelt kaksikud. Siin nad on.“

Naaber naeratas ja kummardas:

„Rahu olgu sinuga. Kui sa jälle midagi vajad, Hodsha-Effendi, siis tule aga küsima!“

Ütles ja võttis toodud vaagna ühes „poegadega“ ja asetaski need oma kappi teiste hõbeasjade juurde.

Ei mõõdunud palju aega, kui Nassr-Eddin palus jälle üht vaagnat, mis talle viibimata ka anti. See vaagen oli kullast ja nii ilus, et sellest isegi suurvesiir ei oleks tarvitsenud häbeneda.

Naaber ootas järgmisel päeval täispinevust Hodsha külastust. Kuid see ei tulnud, nii et naaber teda viimaks ise pidi külastama.

Nassr-Eddin tereatas teda järgmiste sõnadega:

„Oh härra, lohutagu sind prohvet. Sinu vaagen, sinu tore kuldvaagen on surnud raske haiguse kätte.“

„Oled sa hull?“ kitsendas naaber. „Lämbugu sa oma valede kätte! Kuidas võib siis üks kuldvaagen haigestuda ja surra, sina nari!“

„Ometi! Täpselt niisama kui ta võib pojad saada!“ vastas Nassr-Eddin Hodsha.

Kaunim ja väärtuslikum kingitus Jõulupühiks

on

„Romaani“ köites aastakäigud.

Saada kõigist suuremaist raamatukauplustest ja talitusest

Tallinnas, Vene tän. 13.

Kõnetraat 437-18.

Kirjuseep „MARMOR“

on lühikese ajaga saanud igas majas
esimese järgu tarbeaineks, sest

- Kirjuseep Marmor** — vahutab hästi.
 - Kirjuseep Marmor** — kulub äärmiselt vähe.
 - Kirjuseep Marmor** — on hea lõhnaga.
 - Kirjuseep Marmor'iga** — pesu pestes jääb pesu värskeks, lõhnavaks ja valgeks.
- Tähelepanu:** Iga tükk kannab templit „MARMOR“. Ilma selle templita ei lase vabrik ühtki tükki müügile.

**Seebi- ja soodavabrik
PH. VAHTRIK ja J. MOOSTE,**

Tallinnas, Paldiski mnt. 46,
tel. 432-40.

J. ja P. PARIKAS

Foto-ateljé

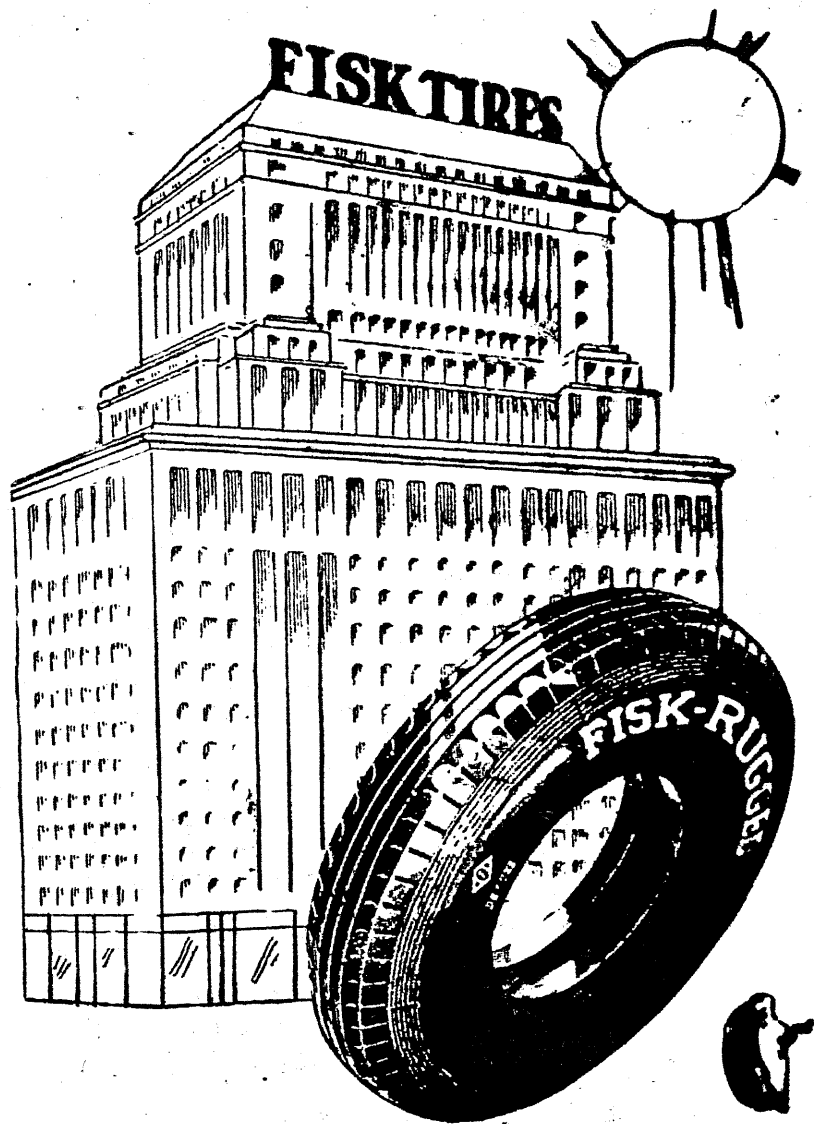
Kuninga tän. nr. 1.
TALLINN

Kunstiliselt ja tehniliselt viimist-
letud portreed, grupid ja suu-
rendused väga mõõdukate hin-
dadega.

Foto-amatöörade võtete val-
mistõõtamine.

Avatud kella 9—5-ni, püha-
päeval kella 11—2-ni.

**FISKI HOONE
NEW-YORKIS**

FISK

Peaesindaja:

O.-ü. TILGA & Co.

Tallinn, Vene tään. nr. 13.

Telefon 457-16.